

Regionprogram

Region Uppsala

2026-2030

Innehållsförteckning

Region Uppsala som en positiv kraft i den globala omställningen	4
Klimat, miljö och natur	5
Regional utveckling som verktyg i omställningen	5
Ett klimatneutralt län med 100 procent förnybar energi	5
Infrastruktur för hållbara drivmedel	6
Innovation, forskning och företagande	6
Hållbara och levande landsbygder	7
Upphandling som verktyg för samhällsutveckling	9
Krisberedskap	10
Antibiotikaresistens	10
En inkluderande arbetsmarknad i hela länet	11
Hållbart resande och hållbara, effektiva transporter	12
Ett transportsnålt samhälle och effektivt resande dörr till dörr	12
Främja hållbara transportslag i såväl städer, tätorter som landsbygderna	13
Enkelt, tryggt och billigt att åka kollektivt	14
Främja tågtrafiken	15
Region Uppsala som ett föredöme i klimat- och miljöarbetet	15
Region Uppsalas egen energiförsörjning	16
Läkemedel utan miljöpåverkan	16
Fasa ut farliga kemikalier inom vården	17
En biobaserad materialanvändning	17
Region Uppsalas transporter och tjänsteresor	17
Naturvård, biologisk mångfald och friluftsliv	18
Kultur och fritid	19
Bildning	19
Kultur	20
Konst och kulturhistoria	21
Hälsofrämjande kulturaktiviteter	21
Demokrati och delaktighet stärker samhället	22
Jämställdhet och lika rätt	23
Hållbara finanser ger bäst resultat	23
Hälsa och sjukvård	25
Grön politik för hälsa	25
Folkhälsa och förebyggande vård	26
Primärvården - den nära vården	27
Jämlik och jämställd vård	29
Förstärkt samverkan kring nära vård	30
E-hälsa och digitalisering utvecklar vården	31
Akademiska sjukhuset och Lasarettet i Enköping	32
Habilitering och rehabilitering för självständighet	33
Samverkan civilsamhället och utvecklat patientinflytande	34

Mödra- och förlossningsvården	35
Barn och ungas hälsa - en livsviktig investering	36
Psykisk hälsa måste stärkas	37
Könsidentitet, sexuell läggning och transvård	39
Beroendevård	39
Tänderna är en del av kroppen	41
Vård till asylsökande	41
Mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat förtryck och våld	42
Medarbetarna - regionens viktigaste resurs	42
Bra mat är en del av vården	44
Utveckling i fokus	45
Kvalitet och patientsäkerhet	45
Utbildning	45
Forskning och utveckling	46
Region Uppsala, en del av Sverige, EU och världen	47
Länsöverskridande samarbete	47
Internationellt samarbete	47

Region Uppsala som en positiv kraft i den globala omställningen

2015 antog FN:s medlemsländer Agenda 2030, en universell agenda som inrymmer de globala målen för hållbar utveckling. I begreppet hållbar utveckling integreras de tre dimensionerna av hållbarhet: social, ekonomisk och miljömässig. Det övergripande syftet med agendan är att avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor, främja fred och rättvisa och att lösa klimatkrisen. Agendan visar tydligt att hållbar utveckling är avgörande för vår gemensamma framtid och att nya angreppssätt behövs för att nå målen.

De globala målen inom Agenda 2030 är och måste vara ett av de bärande perspektiven i byggandet av en grön hållbar utveckling lokalt och globalt. Dessa globala mål är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den miljömässiga, den sociala och den ekonomiska. Det är tydligt att exempelvis det hälsofrämjande perspektivet finns med i alla tre dimensionerna. Dålig miljö, ojämställda förhållanden och ekonomisk utsatthet har en negativ påverkan på hälsostatusen. Miljöpartiet anser att Agenda 2030 ska genomsyra hela Region Uppsalas verksamhet och att den ska vara utgångspunkt för den regionala utvecklingsstrategin.

Sverige ansågs tidigare som en världsledare i hållbar utveckling och klimatpolitik. Det gäller inte längre. Under Tidöregeringen har Sveriges klimatpåverkan ökat samtidigt som mycket av vårt nationella och internationella utvecklingsarbete både minskats och gjorts mindre hållbart. Om hela världen levde som alla svenskar skulle det behövas fyra jordklot. En stor del av Uppsala läns klimatpåverkan orsakas idag av konsumtion, men uppstår fysiskt i andra delar av världen. Miljöpartiet anser att Region Uppsala i sitt hållbarhetsarbete ska inkludera konsumtionsbaserade koldioxidutsläpp och sitt ekologiska fotavtryck så att Region Uppsala kan bli en positiv kraft i den globala omställningen.

Samarbetet mellan Region Uppsala och länets kommuner är viktigt och bör stärkas. Ett brett samarbete som löser stora och små samhällsutmaningar är viktigt, samtidigt som extra fokus behöver läggas på forskning, utveckling och utvärdering. Det är viktigt att verksamheterna inom Region Uppsala på ett effektivt sätt får tillgång till vetenskapligt grundade resultat, som ska vara en hörnsten i att utveckla hälso- och sjukvården. Miljöpartiet vill se ett stärkt fokus på utvärdering av hälso- och sjukvården, ett arbete som går hand i hand med forskningen och som bör ske systematiskt. Offentlig, privat och idéburen sektor kan komplettera varandra i detta. Miljöpartiet vill att Region Uppsala ska samverka med omkringliggande regioner inom forsknings- och utvecklingsfrågor.

En viktig del för att Region Uppsala ska vara en positiv kraft i den globala omställningen är att se möjligheterna hos regionens medarbetare. Medarbetarna är Region Uppsalas viktigaste resurs och det är avgörande att regionen är en attraktiv arbetsgivare. För att regionen ska kunna vara en attraktiv arbetsgivare och behålla och rekrytera kompetent personal är arbetsmiljön en avgörande framtidsfråga. Medarbetarnas möjligheter till inflytande och påverkan ska främjas. Det ska vara enkelt för medarbetare att vara delaktiga i utvecklingen och bidra med idéer om

förändrade arbetssätt, innovativa tjänster eller produkter såväl inom den egna verksamheten som inom hela organisationen.

Klimat, miljö och natur

Regional utveckling som verktyg i omställningen

Klimatkrisen är akut och allt fler arter, det som är grunden för vårt ekosystem, hotas av utrotning. Den rika världens livsstil ger negativa miljöavtryck även utanför våra länders gränser och att vända detta är ett ansvar för hela samhället. Att människor enskilt gör miljö- och klimatsmarta saker är bra, men politikens uppgift är att agera och möjliggöra en rättvis omställning av hela samhället, där det är lätt att göra rätt. För det krävs politisk handlingskraft. Miljöpartiet vill därför att alla politiska beslut i Region Uppsala ska ta hänsyn till klimat och miljö. Miljö- och klimatmålen ska ha lika stor tyngd som de ekonomiska målen.

Som regionalt utvecklingsansvarig ska Region Uppsala ta ledarskapet i länet för genomförandet av Agenda 2030 i samverkan med länets kommuner, länsstyrelsen, SLU och Uppsala universitet, näringslivet och civilsamhället för att stärka och samordna hållbarhetsarbetet i Region Uppsala. Region Uppsala ska vara en föregångare i internationella samarbeten genom att alltid inkludera och fokusera på hållbar regional utveckling. De statliga anslagen för regional utveckling och medel från EU:s strukturfonder ska växlas upp med de resurser som Region Uppsala lägger in så att det blir en kraft i omställningen till ett hållbart samhälle där målen i Agenda 2030 och våra nationella miljö kvalitetsmål uppnås.

Ett klimatneutralt län med 100 procent förnybar energi

Region Uppsala har en viktig roll att fylla för att uppnå målen som är uppsatta i Agenda 2030. Omställningen till ett hållbart samhälle innebär samtidigt stora utvecklingsmöjligheter för vår region. Uppsala län består till stor del av landsbygd där möjligheterna för produktion av förnybar energi, som till exempel biogas, vindkraft och solenergi, är goda. Region Uppsala ska vara en samlade aktör för att kraftigt öka utbyggnaden av förnybar energi. Ökad samverkan med statliga myndigheter, kommuner, universitet och aktörer på energiområdet är nödvändigt, och i det arbetet har Region Uppsala en viktig roll.

Energifrågan handlar inte bara om att säkra 100 procent förnybar energi, utan också om tillräcklig effektkapacitet. I Uppsala län är kapaciteten i elnätet idag otillräcklig, och Region Uppsala måste därför medverka till en bred palett av åtgärder, från energibesparingsåtgärder och system som styr elanvändning från toppar till tider med lägre belastning, till samverkan med Svenska kraftnät och de regionala nätbolagen i länet för ökad överföringskapacitet. Det är också viktigt att utveckla arbetet med smarta elnät och utbyggd lagringskapacitet. Solceller måste installeras på Region Uppsalas samtliga fastigheter där solinstrålningen är god.

Med utgångspunkt i Uppsala Klimatprotokoll ska Region Uppsala arbeta för att sprida konceptet till länets övriga kommuner. Region Uppsala behöver även en klimatfärdplan som visar vägen och tydligt visar vilka insatser som krävs för att Region Uppsalas klimatarbete ska vara i linje med att 1,5-gradersmålet i Parisavtalet uppnås. Kopplat till klimatfärdplanen behövs en

koldioxidbudget med delmål och årlig uppföljning. Arbetet ska inkludera territoriella och konsumtionsbaserade utsläpp, liksom det ekologiska fotavtrycket.

Miljöpartiet vill att:

- produktionen av förnybar energi kraftigt byggs ut i länet - den måste mångfaldigas
- Region Uppsala ska vara en samlande aktör som stärker samverkan mellan offentliga och privata aktörer i syfte att öka energieffektivisering och nå 100 procent förnybar energianvändning
- Region Uppsala verkar för att stärka det regionala elnätet och resiliensen i energiförsörjningen för att säkra effekt och tillgång av förnybar energi
- Region Uppsala tar fram en klimafärdplan och en koldioxidbudget som visar vilka insatser som krävs för att regionens klimatarbete, inklusive konsumtionsbaserade utsläpp och ekologisk fotavtryck, ska vara i linje med 1,5-gradersmålet i Parisavtalet.

Infrastruktur för hållbara drivmedel

De förnybara alternativen av drivmedel är många. Alla alternativ behövs och inget förnybart energislag bör ännu uteslutas, men påverkan på biologisk mångfald och miljö ska minimeras. Det ska vara möjligt att tanka och ladda förnybart i hela länet, såväl i anslutning till bostaden som under resan. Särskilt viktigt är att det finns god tillgång till fordonsladdning vid flerfamiljshus.

Miljöpartiet vill att:

- Uppsala län är en föregångare i omställningen till en helt utsläppsfri fordonsflotta, med biogas som komplement
- Region Uppsala främjar utbyggnad av laddinfrastruktur och tankställen för biogas för kollektivtrafik och privatfordon i hela länet
- Region Uppsala säkerställer tillgång till elbilsladdning på organisationens parkeringar
- Region Uppsala verkar för ökad produktion av förnybara drivmedel som till exempel biogas och vätgas inom länet.

Innovation, forskning och företagande

Region Uppsala har unika förutsättningar för innovation och samverkan med akademi och näringsliv. I vårt län finns två internationella toppuniversitet, Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet, SLU. Länets högspecialiserade sjukhus, Akademiska sjukhuset, är en mycket viktig aktör för både forskning, innovation och utveckling inom hälso- och sjukvårdsområdet. Region Uppsala ska vara en aktiv aktör för att ytterligare stärka och förbättra forskning, innovation och utveckling. Allt regionalt utvecklingsarbete inom Region Uppsala ska ligga i linje med och driva på utvecklingen mot målen inom Agenda 2030.

Region Uppsala har en viktig roll i att bidra till klimat- och miljödriven affärsutveckling. Miljöpartiet vill att länets innovationsarbete och forskning, då det gäller klimat och miljö, ska få samma framträdande position som lifescience. För detta behövs testbäddar och demonstrationsmiljöer utvecklas över hela länet för klimat- och miljösmarta innovationer. Samtidigt behöver Region Uppsala säkerställa goda möjligheter för livsvetenskaper-företag, life science-företag, att både forska och testa innovationer.

Miljöpartiet anser att Region Uppsala ska ha en framträdande roll när det gäller hållbart företagande. Särskilt fokus ska läggas på dels ett diversifierat lokalt företagande som bidrar till en levande landsbygd och dels utvecklingen inom livsvetenskaper, gröna näringar, miljöteknikföretag samt återbruks- och delningsekonomin. Region Uppsala ska medverka till att stötta en cirkulär ekonomi och slutna kretslopp och ta en mer aktiv roll i att stödja länets företag i omställningen till mer klimat- och miljöanpassad produktion. Miljöpartiet vill också se ett tydligt fokus på småföretag, till exempel ska Region Uppsalas upphandlingar utformas så att även mindre företag har möjlighet att lämna anbud.

Socialt entreprenörskap, där företag syftar till att göra nytta i samhället, är en viktig del i en hållbar regional utveckling. Ett exempel på hur man kan stärka detta är mikrofonder som stöttar sociala företag, kooperativ, föreningar och verksamheter som bidrar till lokal utveckling inom sina geografiska områden. Region Uppsala har medverkat till att en mikrofond har etablerats i Uppsala län och Miljöpartiet anser att Region Uppsala ska stärka sitt engagemang i Mikrofonden Uppsala län och precis som Uppsala kommun bidra till verksamheten genom ett driftbidrag till verksamheten. Ung företagsamhet är en viktig grund för utvecklingen av nya, hållbara företag och Region Uppsala behöver därför utveckla sitt stöd till unga, innovativa entreprenörer.

Näringslivet i både Sverige och Uppsala län präglas fortfarande av ojämlikhet och ojämställdhet. Region Uppsala ska vara drivande i att förbättra jämställdhet och jämlikhet i näringslivet. Exempelvis måste förutsättningarna för kvinnor att verka i mansdominerade branscher kraftigt förbättras, liksom möjligheterna för personer med språksvårigheter, relevant utbildning från annat land eller som har särskilda behov. Jämlikhet och jämställdhet ska stå i fokus för det regionala utvecklingsarbete som Region Uppsala bedriver.

Miljöpartiet vill att:

- allt regionalt utvecklingsarbete inom Region Uppsala bidrar till Agenda 2030
- Region Uppsalas regionala utvecklingsarbete har jämlikhet och jämställdhet i fokus, och samtidigt verkar för att snabba på och underlätta omställningen av näringslivet mot mer hållbara och cirkulära affärsmodeller
- möjligheterna till forskning och innovation av klimat- och miljösmarta produkter och tjänster förbättras i hela länet
- Region Uppsalas upphandlingar utformas så att även mindre företag får möjlighet att lämna anbud och samtliga upphandlingar främjar en marknad för mer klimatsmarta produkter och tjänster.

Hållbara och levande landsbygder

Att skapa förutsättningar för en hållbar och levande landsbygd är en viktig del i det regionala utvecklingsuppdraget. Goda kommunikationer, såväl när det gäller IT som för resande och transporter, är avgörande för en levande landsbygd. I dagens samhälle är såväl företag som hushåll beroende av internet, inte minst för att kunna arbeta hemifrån. Vi vill därför verka för utbyggnad av bredband av god kvalitet i hela länet. För att möjliggöra fler arbeten lokalt och minskat behov av pendling vill vi också ha fler platser för lokala hubbar eller kontorskollektiv, d.v.s. arbeta i hemorten i en kontorslokal tillsammans med andra arbetsgivare. Vi vill ta vara på de möjligheter näringslivet på landsbygden har i ett hållbart samhälle. Det kan gälla allt från

lokalproducerad biogas och närodlat ekologisk mat till IT och tillverkning. Elnätet ska klara de nya krav som ställs med både elektrifiering av fordon och lokalt producerad förnybar energi.

Den offentliga servicen behöver vara tillgänglig även i mindre orter och Region Uppsala har ett särskilt ansvar för den verksamhet man själv äger - hälso- och sjukvården och kollektivtrafiken. Genom nya digitala lösningar men också mobila närvårdsteam, ökad samarbete med kommunala äldreboenden och anropsstyrd kollektivtrafik kan service upprätthållas även i mindre orter.

I den regionala planeringen vill vi tillsammans med kommunerna arbeta för att utveckla landsbygdens tätorter så att det finns goda förutsättningar för både service, arbetsplatser, kultur, kontorsplatser för egenföretagare, idrott och fritid - inte minst i samarbete med föreningslivet.

I den regionala utvecklingsstrategin för Uppsala län finns målet att den ekologiska produktionen ska öka med 200 procent till 2030, vilket innebär att ca 30 procent av länets jordbruksareal brukas ekologiskt. Miljöpartiet ser detta som en viktig företagsutvecklingsfråga där Region Uppsala har ett stort ansvar. Ekologiskt lantbruk ökar förutsättningarna för att nå miljömålen, ökar antal arbetstillfällen på landsbygden, stärker krisberedskapen och stimulerar den lokala ekonomin. Inom ekologiskt lantbruk är det också en relativt hög andel företagare som satsar på vidareförädling, gårdsförsäljning och lokala marknader som till exempel REKO-ringar, vilket ytterligare stärker den lokala ekonomin. Även inom skogsbruket har Region Uppsala en viktig roll som företagsutvecklare och innovationsfrämjare. Det lokala småskaliga fisket är ett hållbart alternativ som allt mer utkonkurreras av industritrålning. Region Uppsala ska främja samverkan med kommuner, offentliga organ, ideell sektor och näringslivet för att stärka det småskaliga fisket och marin biologisk mångfald.

Ett viktigt utvecklingsområde är ekoturism, som behöver såväl infrastruktur som stöd. Upplandsstiftelsen ska vara en nyckelaktör för ekoturismen i länet. Uppsala län har en snabbt växande befolkning och intresset för friluftsliv ökar. Det innebär också ett tydligt motiv för ökat mångbruk av skogen, där företagarens och allmänna intressen kan gå hand i hand. Region Uppsala bör därför ta initiativ som främjar marknadsmodeller som bygger på kontinuitetsbruk och produktion av certifierat timmer där man samtidigt tar hänsyn till bevarande av biologisk mångfald och tillgänglighet för turism och friluftsliv. Regionen bör stärka kännedomen om dessa möjligheter även hos småföretagare.

Att kunna cykla säkert också på landsbygden gynnar såväl barn som vuxna. Miljöpartiet vill skapa ett regionalt cykelnät mellan skolor, busshållplatser, tågstationer, fritidsanläggningar och turistmål. Region Uppsala ska också inom ramen för sitt arbete med att främja en hållbar besöksnäring, särskilt bidra till att natur- och kulturturismen i länet utvecklas för såväl lokala som långväga besökare. Det handlar bland annat om att främja cykelturismen med cykelleder och cykelsemesterpaket.

Miljöpartiet vill att:

- samhället främjar och prioriterar ekologiskt närproducerad mat, både i regionala upphandlingar och som en naturlig del i människors vardag
- av Region Uppsalas inköp ska minst 80 procent vara ekologiska samt till 50 procent vara socialt hållbara/etiskt märkta

- Region Uppsala säkerställer att det finns tillgång till stabila och trygga internetuppkopplingar för såväl hemarbete som företagande i hela länet
- Region Uppsala arbetar för att utveckla länets besöksmål för både lokala turister och resenärer utifrån, inte minst genom att förbättra möjligheterna till cykelsemester
- hela länet ska leva genom en god tillgång till offentlig och privat service, kollektivtrafik samt vård och omsorg.

Upphandling som verktyg för samhällsutveckling

Som en av Uppsala läns största upphandlare har Region Uppsala stora möjligheter att förändra och påverka. Genom att vara en medveten och envis konsument kan större krav ställas på leverantörer och underleverantörer att visa ett socialt och etiskt ansvar. God arbetsmiljö och bra arbetsvillkor ska vara självklarheter hos Region Uppsalas leverantörer. Det gäller i alla upphandlingar och i hela leverantörskedjan, med höga krav även på underleverantörer. Antalet underleverantörsled ska minskas. För att upphandlingarna ska tillmötesgå Region Uppsalas behov på bästa sätt vill vi öka dialogen med leverantörer och genomföra fler dialogbaserade upphandlingar.

Miljöpartiet vill bredda Region Uppsalas syn på upphandlingsprocessen. Avtal med den idéburna sektorn ska premieras och antalet upphandlingar från sociala företag som anställer människor som annars står långt från arbetsmarknaden ska öka. Det är viktigt att regionen i upphandlingar drar nytta av den stora kunskap och kompetens som finns inom den idéburna sektorn.

För att nå målen om en hållbar framtid måste vi alla ställa om till en ekonomi där vi byter, lagar och återanvänder istället för att slänga och köpa nytt. Det gäller även Region Uppsala, som upphandlar för stora belopp. Inför upphandlingar ska Region Uppsala utreda möjligheten till återbruk och se hur den cirkulära ekonomin kan främjas. Det kan bland annat ske genom att utreda behovet av inköp, undersöka möjligheten till reparation och underhåll eller köpa in produkter av återvunnet material. För att hushålla med resurser ska utrustningsflottor som regel fasas ut allt eftersom enheter slits ut istället för att alla enheter byts ut samtidigt. Detta gäller exempelvis inom vården. Ny teknik och delningstjänster kan reducera behovet av varor och resor. Utbytesprincipen enligt miljöbalken ska tillämpas vid alla former av upphandling. Det innebär att miljöfarliga produkter ska bytas ut mot mindre farliga om det finns likvärdiga alternativ.

Ibland finns det inte hållbara produkter på marknaden. Det kan vara för att det inte funnits någon efterfrågan eller att ingen tagit fram produkten än. För att bidra till ett mer hållbart samhälle vill vi att Region Uppsala i mycket större utsträckning använder så kallade innovationsupphandlingar, där företag uppmanas att ta fram nya produkter. Vi vill också att regionen arbetar med sociala investeringar och tittar på möjligheten att genomföra så kallade sociala utfallskontrakt, där det offentliga samarbetar med en extern finansiär för att nå specifika mål. Det är också viktigt att Region Uppsala i upphandlingar satsar mer på arbetsintegrerande sociala företag och stöttar sociala innovationer.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala i upphandlingar särskilt uppmuntrar den idéburna sektorn att lämna anbud
- Region Uppsala aktivt ska utvärdera möjligheter till återbruk, återanvändning och

- förlängning av livslängden på system innan nya inköp görs
- Region Uppsala ska ha högt ställda krav på social hållbarhet i alla upphandlingar
- Region Uppsala inkluderar mänskliga rättigheter och krav om ansvarsfulla leverantörskedjor.

Krisberedskap

Region Uppsala är en naturlig och viktig aktör i arbetet för att förebygga kriser och arbeta med dessa om det uppstår situationer som klassas som en kris. Det gäller inte bara löpande arbete med att vara redo för att hantera ett samhällsläge med förhöjd beredskap eller vid händelse av krig, utan också förmågan att ge vård och stöd vid särskilda och extraordinära händelser. Inte minst i en omvärld som allt mer präglas av nationalism, konservatism och militarism, där effekterna av klimatförändringen börjar märkas allt mer samt att kriser och samhällsstörningar i stort och smått mer och mer präglar vardagen.

Gemensamt för många av de kriser och samhällsstörningar som präglar samtiden är klimatförändringarna. Det ställer krav på all samhällsplanering. När vi planerar nya byggnationer, driver på för regional utveckling eller bedriver vår kärnverksamhet inom hälso- och sjukvård och kollektivtrafik måste Region Uppsalas arbete alltid ske med klimatet och miljön i åtanke. Att på ett tillräckligt ändamålsenligt sätt kunna hantera dessa typer av kriser som beskrivs ovan är ett nödvändigt arbete, och måste ske tätt tillsammans med arbetet för att förhindra och förebygga klimatförändringar och miljöförstöring.

De senaste årens kriser, framförallt Covid-19, har visat på sårbarheter och styrkor hos hälso- och sjukvården. De lärdomar som kommit ur pandemin och andra kriser måste omsättas i planer och beredskap. Särskilt viktiga områden att se över är läkarnärvaron vid särskilda boenden för äldre, lagerhållning och försörjningsled, palliativa bedömningar och vård samt hur Region Uppsala arbetat med testning och smittspårning. Dessutom behöver Region Uppsala säkra sin robusthet i situationer där digitala funktioner störs eller inte fungerar, vid t.ex. olika typer av cyberangrepp eller långvariga strömavbrott.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala har en stark beredskap för att både förebygga kriser och agera om de uppstår
- arbetet inom Region Uppsala med att förebygga och hantera kriser ska inkluderas i såväl det interna arbetet som i samverkansarbetet för att hantera och förhindra miljöförstöring och klimatförändringar
- Region Uppsala säkerställer att arbetet med beredskap är integrerat i det långsiktiga arbetet med hållbarhetsfrågor.

Antibiotikaresistens

Ett område vi aldrig får tappa fokus på är faran med antibiotikaresistens. Antibiotika är ett av de mest värdefulla läkemedel vi har för att behandla infektioner som orsakas av bakterier. Antibiotikaresistens innebär att bakterier utvecklar motståndskraft mot läkemedlet. Det är ett gränsöverskridande hälsohot som ökar i omfattning både i Sverige och globalt. För att hindra denna utveckling är det centralt att vården verkar förebyggande genom ökade insatser på

friskvård, förbättrad provtagning och förbättrade hygienrutiner så att varken smittsamma sjukdomar eller antibiotikaresistenta bakterier sprids. Det nationella nätverket Samverkan mot antibiotikaresistens (Strama) har en viktig roll inom hälso- och sjukvården. De har som mål att bevara antibiotika som effektivt läkemedel, förhindra överanvändning av antibiotika och att främja vårdhygien. Region Uppsala kan utöver detta också ställa krav vid upphandling av läkemedel för att minimera utsläpp och miljö- och klimatpåverkan vid läkemedelsproduktion. Vid upphandling av animaliska livsmedel kan krav på djurskydd i nivå med den svenska djurskyddslagstiftningen ställas. Vid animalisk livsmedelsproduktion utanför Norden används ofta stora mängder antibiotika. Miljöpartiet anser att arbetet med att förhindra antibiotikaresistens måste ha hög prioritet.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala i sina inköp av animaliska livsmedel ska ställa krav på en god djurhållning i nivå med den svenska djurskyddslagstiftningen
- Region Uppsala aktivt samverkar för att motverka antibiotikaresistens i hela samhället.

En inkluderande arbetsmarknad i hela länet

Arbetsmarknaden i Uppsala län präglas av flera stora utmaningar. Även om Uppsala län har som helhet en lägre arbetslöshet än många andra län står alldeles för många utan arbete och de geografiska skillnaderna är stora. Arbetslösheten har ökat det senaste året och den är framförallt hög bland unga och utrikesfödda. Det behövs en kraftsamling för att andelen invånare som har ett varaktigt arbete att gå till ska öka markant. Att ha ett arbete innebär egen försörjning, chans till eget sparande och en större möjlighet att styra över sitt liv. För att tackla arbetsmarknadens utmaningar är det avgörande att arbetstagare har en hög kunskaps- och kompetensnivå. Det är därför en hörnsten i den gröna politiken att investera i kunskap och kompetens. Det finns betydande skillnader i utbildningsnivå och arbetslöshet mellan kommunerna i länet. En skillnad som Region Uppsala behöver vara med och hitta lösningar för genom att stötta kommunerna, i allt från utbildningsverksamhet till offentliga arbetsmarknadsåtgärder.

Region Uppsala har det regionala utvecklingsansvaret och bedriver näringslivsutveckling med bland annat fokus på arbetsmarknaden. Samarbetet mellan Region Uppsala och näringslivet, civilsamhället samt länets två universitet behöver öka, bland annat i form av gemensamma innovationshubbar och sociala investeringar. Dessa kan bidra till arbete och entreprenörskap i grupper som står långt från arbetsmarknaden. Stödet till småföretagare måste förbättras. Region Uppsala behöver också stötta etableringen av fler eftergymnasiala yrkesutbildningar, som teknikcollege och utbildningar inom yrkeshögskolan. Gruppen arbetssökande i Uppsala län som har det svårt att etablera sig på arbetsmarknaden har ökat stadigt under många år. För att bryta denna strukturella arbetslöshet krävs fler insatser till personer som är nya på arbetsmarknaden, som unga och nyanlända, långtidsarbetslösa, som till exempel personer med låg utbildning, språksvårigheter eller psykisk ohälsa och personer med funktionsvariationer.

En effektiv integration där människor som nyss kommit till Sverige snabbt kan komma in på arbetsmarknaden är betydelsefull, inte bara på det personliga planet utan även för att stärka kompetensförsörjningen i hela Uppsala län.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala verkar för att skapa fler vägar in i arbetslivet genom bland annat fler praktikplatser och sommarjobb
- Region Uppsala stärker integrationen i länet för att göra tillgång till arbetsmarknaden mer jämlik
- tillgången till lågtröskelutbildningar ökar i länet tillsammans med ett utbildningsutbud som matchar näringslivets behov
- Region Uppsala utvecklar valideringen av och tar till vara kompetens hos personer som studerat utomlands.

Hållbart resande och hållbara, effektiva transporter

Transporter utgör idag den största källan till klimatpåverkan i såväl Sverige som Uppsala län. Miljöpartiet vill satsa på ett samhälle som tar oss in i en hållbar framtid. Infrastrukturen ska underlätta omställningen till ett utsläppsfritt samhälle där alla människor oavsett ekonomiska förutsättningar har samma möjlighet att ta sig fram och ta del av allt som länet har att erbjuda. Staden ska vara en plats för människor, inte för genomfartstrafik och transporter. De transporter som görs ska ske på ett trafiksäkert sätt, och med minimal påverkan på klimat och miljö. All transport ska vara fossilfri och basen ska vara de hållbara, effektiva transportslagen - kollektivtrafik, gång och cykel.

Ett transportsnålt samhälle och effektivt resande dörr till dörr

Utgångspunkten för ett hållbart resande är att det är enkelt och smidigt att gå, cykla och resa kollektivt. För det krävs en samhällsplanering som på allvar skapar nya möjligheter för alla, från storstadsbor till landsbygdsbor. Region Uppsala ska i samarbete med kommunernas fysiska planering främja 15-minutersstaden, där invånarnas arbets-, fritids- och shoppingbehov finns inom max 15 min på cykel och där man därigenom klarar vardagen med minimal bilanvändning. Samtidigt måste kollektivtrafikens attraktivitet, kapacitet och turtäthet förbättras på landsbygd och i glesbygd. En välplanerad kollektivtrafik är också ett verktyg för att bryta segregationen såväl inom som utanför städerna.

Nya områden för till exempel bostäder och olika verksamheter ska planeras så att kollektivtrafiken finns på plats från start. Detta kräver att Region Uppsala verkar för att såväl statlig medfinansiering som exploateringsintäkter nyttjas för finansiering av kollektivtrafiken i uppstartsfasen. Region Uppsala ska också verka för att mobilitetsåtgärder möjliggörs i hela länet, så att även en resa där kollektivtrafiken ingår kan bli en resa från dörr till dörr. Den mest effektiva resan är den som inte behöver genomföras, Region Uppsala ska möjliggöra för alla länsbor att vara delaktiga i samhällets digitalisering.

Pendlarparkeringar, laddstationer (där man också ska kunna ladda elcyklar), cykelplatser i kollektivtrafiken ska bli lika självklara som cykelvägar mellan alla tätorter. I den mer glesa landsbygden måste till exempel anropsstyrd trafik, samåkningstjänster och andra alternativ tas fram så att länets alla invånare har en reell möjlighet att klara sin vardag även för de som väljer att inte äga en egen bil. Mobilitetstjänster med till exempel cyklar att låna och bilpooler minskar behoven att äga en egen bil, och tillgången till sådana tjänster behöver säkras över hela länet.

Idag forslas enorma mängder gods med lastbil och detta förväntas öka, vilket är oacceptabelt om vi ska klara av klimatmålen. Regionen behöver spela en aktiv roll för att öka mängden fossilfria transporter och kraftfullt agera för att flytta över mer gods till tåg- och sjöfart. Färre godstransporter på vägarna minskar dessutom både utsläppen och trängseln på vägarna.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala verkar för en inkluderande mobilitet genom mobilitetshubbar och bytespunkter med tillgång till säkra cykelparkeringar, smidiga pendlarparkeringar, lånecyklar och elbilspooler över hela länet
- Region Uppsala i samarbete med kommunernas fysiska planering främjar åtgärder som ökar kollektivtrafikens och cykeltrafikens framkomlighet
- Region Uppsala är aktiv i teknikutvecklingen för hållbart resande. Fler tjänster som lånecyklar och elbilspooler ska kunna kopplas till UL:s biljett och informationssystem. Samtidigt ska kollektivtrafiken vara tillgänglig för alla oavsett teknikvana eller tillgång till dator eller smartphone
- Region Uppsalas infrastrukturplanering bidrar till att gods flyttas från väg till järnväg och sjöfart.

Främja hållbara transportslag i såväl städer, tätorter som landsbygderna

Mobiliteten ska vara jämlik. De massiva subventioner som i årtionden riktats till de mest resursstarka grupperna genom stöd till biltrafiken behöver jämnas ut så att politiken istället gynnar resurssvaga grupper.

Det ska vara enkelt, billigt och bekvämt för alla att resa hållbart i vardagen oavsett om bostaden, arbetsplatsen, skolan, fritidsaktiviteten eller föreningslokalen ligger mitt i staden eller på landsbygden. Det krävs en radikal förändring i hur olika hållbara resor prioriteras. I länets stora städer behövs kollektivtrafik som på allvar kan konkurrera med bilen. I Uppsala innebär det att nya etapper för spårvägen behöver tas fram, och bussarna behöver gå i eget körfält med signalprioritering i de delar av staden där framkomligheten är låg. Uppsala C ska vara en viktig bytespunkt mellan såväl regionbuss, spårvagn, stadsbuss och cykel. För att det ska vara enkelt och bekvämt att resa från dörr till dörr måste hela resan underlättas. Stadstrafiken måste vara såväl snabb som möjlig att nå i hela staden. Regionbussarna och regiontågen måste knyta ihop våra större orter effektivt, där turtätheten är en av de viktigaste aspekterna, samtidigt som boende, arbetsplatser och fritidsaktiviteter utanför stråken måste vara tillgängliga. Elektrifieringen av kollektivtrafiken är central för att öka effektiviteten och bekvämligheten, samtidigt behöver biogas behållas som drivmedel för att minska sårbarheten.

Att kunna cykla säkert också på landsbygden ska vara en självklarhet för både barn och vuxna. Det krävs ett regionalt cykelnät så att målpunkter som till exempel skolor, busshållplatser, tågstationer, fritidsanläggningar och turistmål kan nås enkelt och tryggt, men även att smarta modeller för ökad cykelbarhet genomförs. Det kan uppnås genom åtgärder som bygge av cykelvägar, cykelfält och bygator. Infrastrukturen för elcyklar måste kraftigt förbättras i länet, med fokus på smidig batteriladdning. För att främja och effektivisera cykelarbetet behöver en kraftsamling göras. Satsningen ska koordinera framtagandet av ett regionalt cykelnät, samordna arbetet med Trafikverket och länets kommuner samt verka för förbättrad information och skyltning av cykelvägar över hela länet.

Miljöpartiet vill att:

- förutsättningarna för cykling kraftigt förbättras i hela länet, både i städer, mellan tätorter och på landsbygden. Såväl stora investeringar i infrastruktur som enkla anpassningsåtgärder behöver genomföras
- kollektivtrafikens andel av det motoriserade resandet uppgår till minst 45 procent till år 2030 och andelen cykelresor i länet ska då vara minst 30 procent
- det ska vara enkelt att ta med cykeln i kollektivtrafiken, finnas tillräcklig plats för cyklar, barnvagnar och bagage, och man ska kunna boka plats för cykeln
- Region Uppsala ska verka för att anropsstyrd trafik, samåkningstjänster och lånecyklar utvecklas som komplement till regionbusstrafiken.

Enkelt, tryggt och billigt att åka kollektivt

Kollektivtrafiken är till för alla. Det ska vara enkelt, tryggt och billigt att åka kollektivt.

Kollektivtrafiken ska möjliggöra för alla oavsett bakgrund, inkomst eller förmågor att ta del av både lokalsamhället och hela länets utbud av kultur, studier, arbete och fritidsaktiviteter.

Kollektivtrafiken ska bidra till ett samhälle som underlättar interaktioner över gränser, oavsett om det är ålder, geografi, ursprung eller ekonomi som skiljer oss åt.

Biljetten ska kunna finnas i såväl en app, ett pendelkort eller kreditkort och där det räcker med ett blipp för att resa. Det möjliggör också för ett pristak, där de enkelresor man gör ackumuleras och kan, när man rest tillräckligt mycket, omvandlas till ett periodkort. Samtidigt ska kollektivtrafiken vara tillgänglig för alla oavsett teknikvana eller tillgång till dator eller smartphone. Påstigning ska tillåtas i samtliga dörrar och att man ska kunna blippa sin biljett på flera ställen i bussen.

Miljöpartiet vill öka resurserna till kollektivtrafiken så att biljettpriserna kan hållas låga. Särskilt ska priserna hållas låga för grupper med lägre inkomster, såsom unga, studenter och förmånstagare och pensionärer. Finansieringen av kollektivtrafiken ska säkerställa att utbudet aldrig minskar utan utvecklas utifrån behoven i ett växande län. Kollektivtrafiken måste den vara pålitlig och punktlig. Ingen ska behöva oroa sig för att hinna hämta på förskolan eller komma hem efter arbetet. Reklam i kollektivtrafiken ska utgå från tydliga etiska riktlinjer, där sexistiskt innehåll och reklam för fossilbaserade produkter och tjänster inte tillåts, och där reklamen inte får rikta sig till barn. De kommuner som vill ska kunna avtala med UL om ett subventionerat ungdomskort, på liknande sätt som redan idag är möjligt då det gäller pensionärskort. För att undvika trängsel i rusningstid behöver ett lågtrafikkort införas. Det ojämlika samhället visar en av sina sämsta sidor under loven. För att ge alla barn- och unga oavsett föräldrarnas inkomst tillgång till utflykter, upplevelser och sommarjobb måste satsningen på sommarlovskort fortsätta. Som komplement till skolkortet finns det redan idag ett fritidskort som gäller för alla barn och ungdomar på eftermiddagar, kvällar, helger och skollov under läsåret. För Miljöpartiet är det viktigt att det kortet värnas och är billigt så att det är ett reellt alternativ för alla barn och unga i länet.

Miljöpartiet vill att:

- det i Region Uppsala införs ett pristak, där enkelresor som görs ackumuleras och kan, när man rest tillräckligt mycket, omvandlas till ett periodkort
- ett lågtrafikkort införs för billigare resor under tider när få reser
- stärka finansieringen av kollektivtrafiken för att hålla nere biljettpriserna, särskilt för grupper med lägre inkomster

- satsningen på sommarlovskort för unga ska fortsätta
- hela kollektivtrafiken ska vara tillgänglighetsanpassad, från fordon till infrastruktur och kollektivtrafik. Resor längre än 20 min ska kunna göras sittande och med tillgång till Wi-Fi och laddningsmöjlighet. Hela kollektivtrafiken - färdtjänst, sjukresor, skolskjuts och den vanliga tåg- och busstrafik - ska samordnas och brukarorganisationer involveras
- kollektivtrafiken i de starka länsstråken restidsmässigt ska kunna konkurrera med bil och kollektivtrafiken i Uppsala stad ska utvecklas med såväl spårväg som snabba bussar
- Region Uppsala etablerar en trygghetscentral som nås 24/7 via chatt eller telefon för att anmäla hotfull eller problematisk situation i kollektivtrafiken.

Främja tågtrafiken

Tåg är ett energieffektivt, bekvämt och snabbt sätt att resa, och det självklara valet för den storregionala pendlingen till exempelvis Stockholm, Linköping, Gävle och Örebro. En utvecklad regionaltågstrafik i länet är också en förutsättning för en hållbar utveckling av hela länet. Region Uppsala har inte rådighet över järnvägsinfrastrukturen, som helt och hållet hanteras av Trafikverket. Region Uppsala är delägare i Mälardalstrafik som ansvarar för trafikeringen med Mälartåg, som trafikerar hela Mälarenregionen. Det är viktigt att Region Uppsala genom Mälardalstrafik verkar för ett förbättrat järnvägsunderhåll, ökade satsningar på järnväg i länet och förbättrade biljett- och informationssystem till resenärerna. Eftersom Mälardalstrafik är en del av Region Uppsalas kollektivtrafik är det viktigt att samverka med UL:s busstrafik så att övergångar fungerar även vid förseningar.

För att lägga grunden för att fler länsbor i framtiden ska få tillgång till snabb och tillförlitlig tågtrafik behövs både fler stationslägen och fler tågsträckor. Möjligheterna att utveckla persontågstrafik på fler spår i länet behöver utredas, exempelvis Hargshamnbanan. Dessutom behöver Movingo utvecklas och fler sträckor ingå samtidigt som fler tåg- och bussoperatörer inkluderas. Gränserna behöver dessutom utökas till fler orter.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala verkar för att fyrspåret mellan Uppsala och Stockholm färdigställs så snart som möjligt och järnvägsunderhållet kraftigt förbättras
- Region Uppsala ska verka för fler stationslägen i länet så att fler kan ta del av region- och pendeltågstrafiken, i ett första skede med fokus på Librobäck, Vänge, Järlåsa, Vittinge och Grillby
- Region Uppsala verkar för att ny järnväg mellan Enköping och Uppsala byggs
- Region Uppsala verkar för att ytterligare tågtrafik inkluderas i Movingo.

Region Uppsala som ett föredöme i klimat- och miljöarbetet

Region Uppsalas egna verksamheter ska vara en del av den globala omställningen. Regionen har både ett ansvar och stor möjlighet att påverka utvecklingen genom att man är en stor aktör, både som vårdgivare och kollektivtrafikmyndighet och som stor arbetsgivare. Som regionalt utvecklingsansvarig inom Uppsala län är man också värd för genomförandet av Agenda 2030 på regional nivå, där samverkan och partnerskap med näringslivet och civilsamhället är en central del.

Region Uppsalas egen energiförsörjning

Miljöpartiet anser att Region Uppsalas energiförsörjning helt och hållet ska utgöras av förnybara energikällor. All upphandlad el ska uppfylla kraven för Bra Miljöval, och fjärrvärmen ska vara klimatneutral.

Region Uppsala måste också arbeta strategiskt för en minskad energianvändning i såväl fastighetsbeståndet som i regionens olika verksamheter. Samtliga nya fastigheter som Region Uppsala bygger eller kontrakterar ska vara klimatneutrala och uppfylla standarden i Miljöbyggnad, guld eller motsvarande. Byggnad i trä ska prioriteras. Miljöpartiet vill att fler fastigheter vid ny- och ombyggnation utrustas med möjlighet till egen energiförsörjning, till exempel genom att takytor utrustas med solceller. Vid upphandlingar av olika typer av utrustning eller verksamheter ska Region Uppsala ställa höga krav på energieffektivitet och klimatneutralitet.

Miljöpartiet vill att:

- Regionen som organisation enbart brukar förnybar energi, och tar vara på möjligheter för att generera egen energi. All upphandlad el ska uppfylla kraven för Bra Miljöval, och fjärrvärmen och fjärrkylan ska vara klimatneutral
- Region Uppsala arbetar strategiskt för en effektivare och klimatsmartare energianvändning
- Region Uppsala vid ny- och ombyggnation ska främja klimatneutralitet och prioritera byggande i trä.

Läkemedel utan miljöpåverkan

Utsläpp av läkemedel är ett av Region Uppsalas största miljöproblem. Utsläppen hamnar i våra sjöar och vattendrag och påverkar fisk och annat liv. Inte sällan är läkemedlen hormonstörande, vilket kan störa djurens reproduktion. Även antibiotika och antibiotikaresistenta bakterier når de kommunala reningsverken och vattendragen på samma sätt. Miljöpartiet anser att sjukhusens avloppssystem ska utrustas med reningsutrustning som syftar till att varken läkemedel eller antibiotikaresistenta bakterier når det kommunala avloppssystemet. Den frivilliga miljöklassificering av läkemedel som finns i Sverige ska användas som stöd i val mellan läkemedel med samma medicinska egenskaper.

EU:s läkemedelslagstiftning avseende godkännande av läkemedel medger i nuläget inga möjligheter att ställa miljökrav relaterade till tillverkningen av läkemedel. Därför är det mycket viktigt att Region Uppsala vid upphandling av läkemedel ställer krav på att läkemedelsfabriker ska ha den reningsutrustning som behövs för att antibiotika och andra läkemedel inte ska spridas till den omgivande miljön vid tillverkning.

Miljöpartiet vill att:

- sjukhusens avloppssystem utrustas med reningsutrustning som syftar till att inga riskabla nivåer av läkemedel eller antibiotikaresistenta bakterier når de kommunala avloppssystemen
- Region Uppsala vid upphandling av läkemedel ställer krav på att läkemedelsfabriker ska ha sådan reningsutrustning att antibiotika och andra läkemedel inte sprids till den omgivande miljön vid tillverkning.

Fasa ut farliga kemikalier inom vården

En stor mängd olika kemikalier används och sprids i samhället, även inom hälso- och sjukvården. Många är relativt ofarliga medan andra kan vara hälso- eller miljöfarliga. Inom sjukvården används ett stort antal kemiska produkter, som desinfektionsmedel, maskindiskmedel och laboratoriekemikalier. Region Uppsala ska arbeta för att ersätta och fasa ut kemikalier som är hälso- och miljöfarliga. Farliga kemikalier finns också som tillsatser i till exempel förbrukningsmaterial, inredning, byggmaterial och utrustning. Här behöver Region Uppsala ställa krav vid upphandling så att produkter som innehåller hälso- och miljöfarliga ämnen fasas ut. Särskilt viktigt är detta vid barnkliniker – barn ska vårdas i en så giftfri miljö som möjligt.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala ökar takten i arbetet med att fasa ut och ersätta farliga kemikalier.

En biobaserad materialanvändning

Allt arbete inom vården måste uppfylla höga krav på hygien så att god vårdhygien säkerställs. Det innebär en hög användning av förbrukningsvaror, såsom engångshandskar och engångsförkläden av plast. En relativt stor andel av hälso- och sjukvårdens klimatpåverkan kommer idag från materialanvändning. Genom innovationsupphandling kan Region Uppsala agera aktivt för att främja engångsartiklar som bygger på biobaserade råvaror, till exempel stärkelse. Så har redan gjorts för att hitta förnybara material för till exempel förkläden. Miljöpartiet ser detta som ett mycket gott exempel och vill att arbetet fortsätter så att fler engångsartiklar kan baseras på förnybara material. Dessutom är samtliga textilier inom barnsjukvården redan idag ekologiska. Miljöpartiet vill också se en ökad användning av flergångsmaterial, så att mängden avfall minskar och en ökad andel som källsorteras och återvinns.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala arbetar för att ersätta engångsartiklar med flergångsartiklar, och i de fall de inte kan ersättas främja engångsartiklar som bygger på biobaserade råvaror
- Region Uppsala senast år 2030 uteslutande köper textilier som är ekologiska eller biobaserade.

Region Uppsalas transporter och tjänsteresor

Samtliga Region Uppsalas transporter, såväl egna som upphandlade, ska vara fossilfria senast 2030. Valet av transporter ska baseras på ett livscykelperspektiv utifrån såväl miljöpåverkan som minskad sårbarhet och kretsloppsfunktioner. Samtliga transporter ska så snart som möjligt vara utsläppsfria eller gå på biogas.

Region Uppsala ska ha ett ambitiöst mål för organisationens interna resor. Självklart ska kollektivtrafik alltid vara huvudalternativet, likväl som att klimatväxling ska ingå om utrikesflyg ändå måste nyttjas. Inrikes flyg måste helt uteslutas.

Resor till och från arbetet för medarbetare inom Region Uppsala står för en relativt stor andel av Region Uppsalas klimatpåverkan. Regionen måste ta ett samlat grepp kring mobilitetsfrågorna för att underlätta för samtliga medarbetare att resa hållbart till arbetet. Alla medarbetare inom Region Uppsala ska ha möjlighet att köpa årskort på kollektivtrafiken som löneförmån. Arbetet med en

grön resplan för Akademiska sjukhuset är första steget mot gröna resplaner för samtliga arbetsplatser och ett förbättrat hållbart resande till och från arbetet. Region Uppsala ska samarbeta med kommunerna för förbättrad tillgänglighet för cykel till våra större arbetsplatser och säkra cykelparkeringar måste bli en självklarhet. Vid de större arbetsplatserna ska det finnas parkeringshus för cykel och självservicestationer för enklare cykelservice. Det måste vara möjligt för samtliga medarbetare att ladda elcykelbatterier smidigt och säkert i anslutning till sina arbetsplatser. Arbetet med en cykelvänlig arbetsplats behöver fortgå på många sätt och Region Uppsala ska delta i Cykelvänlig arbetsplats.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala premierar resfria möten och att klimatväxling införs för utrikes flygresor, samtidigt som inrikes flygresor helt utesluts
- Region Uppsala blir ett nationellt föredöme som cykelvänlig arbetsplats
- Region Uppsala upplåter sina tjänstefordon till publika bilpooler och möjliggör för bilpooler att ha fordon på regionens parkeringar
- Region Uppsala möjliggör och uppmuntrar alla regionens medarbetare att enkelt och smidigt resa hållbart till sin arbetsplats.

Naturvård, biologisk mångfald och friluftsliv

Den biologiska mångfalden är grunden för allt liv på jorden. Antalet arter minskar idag drastiskt och åtgärder behövs för att inte det ekologiska systemet ska kollapsa. Upplandsstiftelsen, som Region Uppsala äger tillsammans med länets kommuner, har ett regionalt ansvar att främja naturvård och friluftsliv och att verka för att naturen ska vara tillgänglig för alla. Miljöpartiet ser behov av ökade anslag till Upplandsstiftelsen för att stärka arbetet med naturvård och skyddande av värdefull biologisk mångfald. Upplandsstiftelsen arbetar också mycket aktivt i samarbete med markägare för att främja ett hållbart brukande, som till exempel betesbaserad djurhållning, och vi ser också att Upplandsstiftelsen på liknande sätt kan samverka med markägare för ett mer hållbart skogsbruk där hyggesfria metoder används. Upplandsstiftelsen ska vara drivande i att fler naturreservat inrättas.

Natur tillgänglig för friluftsliv är en viktig del i det hälsofrämjande arbetet, som både ger ökad livskvalitet och bättre folkhälsa. Upplandsstiftelsen verkar för mer friluftsliv i länet och har i sitt arbete stort fokus på den viktiga roll naturen och friluftslivet har för folkhälsan. Genom det ökade intresset för friluftsliv blir det allt viktigare med god tillgänglighet och ökat underhåll av de olika pärlor som finns i länet, som till exempel Upplandsleden, olika Smultronställen och naturreservat.

Länets fantastiska natur- och kulturmiljöer skapar också förutsättningar för företagande med fokus på ekoturism. Region Uppsala ska spela en aktiv roll för att främja en sådan utveckling, till exempel genom att vara drivande för etableringen av cykelleder för rekreation och turism.

Region Uppsala har också en viktig roll för att främja ekosystemtjänster och biologisk mångfald i sin fastighetsförvaltning. Vi anser att fickparker ska finnas i anslutning till våra sjukhus och större vårdinrättningar, och att skötseln av de grönytor som ingår i vårt fastighetsbestånd ska främja biologisk mångfald.

Miljöpartiet vill att:

- hållbar besöksnäring som cykel- och tågturism gynnas och att natur- och kulturturismen utvecklas i hela länet. Regionen ska skapa förutsättningar för företagande med fokus på ekoturism
- anslagen till Upplandsstiftelsen höjs för att stärka arbetet med friluftsliv, naturvård och skyddande av värdefull biologisk mångfald samt främja naturliga kolsänkor
- Region Uppsala främjar ekosystemtjänster och biologisk mångfald i sin fastighetsförvaltning, till exempel genom att arbeta med fickparker, blågrön infrastruktur i dagvattenhanteringen och med gröna tak
- Region Uppsala i samarbete med länets kommuner och länsstyrelsen säkerställer människors tillgång och tillgänglighet till naturområden, genom bra bussförbindelser, cykelvägar och anpassningar för personer med funktionshinder. Cykelrutter för rekreation och turism ska etableras i alla länets kommuner.

Kultur och fritid

Kultur och bildning är syret i ett välmående samhälle. Ett vitalt kulturliv där människor kan mötas och byta tankar har en positiv effekt på samhällsutvecklingen såväl socialt och hälsomässigt som ekonomiskt och demokratiskt. Kulturen ger upplevelser, stärker bildningen och får nya idéer att växa. Konst och kultur kan utmana etablerade föreställningar och stimulera till kritiskt tänkande. Kultur är också ett viktigt verktyg för den gröna omställningen. Alla ska ha möjlighet att ta del av kultur, oavsett ekonomisk förutsättning, bakgrund, ålder, funktionsnedsättning eller andra förutsättningar.

Bildning

Vi vill framhålla och bejaka det livslånga lärandet. Vi vill att alla ska kunna finna den utbildningsform som passar bäst. I en allt mer orolig och föränderlig värld är det viktigt att alla utbildningar möjliggör för fler att ta aktiv del i samhällsutvecklingen.. Det handlar om delaktighet, att få uppleva tolerans och inkludering, att få utveckla relevanta kunskaper och förmågor oberoende av ålder eller andra förutsättningar.

Inom regionen finns Region Uppsala folkhögskola med dess filialer som är en viktig del av samhällets samlade utbildningsutbud och kan bidra till livslångt lärande. För många kan folkhögskolornas ålderssammansättning, pedagogiska idéer och kursutbud vara lockande och utgöra ett alternativ till gymnasium, annan vuxenutbildning eller universitet. Vi vill förstärka kursutbudet genom att bland annat utveckla allmänna kurser med inriktning mot de globala målen så att folkhögskolans utbildningar i ännu högre grad kan bidra till att stärka deltagarnas insikter om hållbar utveckling.

Vi vill också stärka folkbildningen som sker via studieförbunden. Vi vill verka för ökat stöd och ökat utbud samt framhålla vikten av att folkbildning via studieförbund också präglas av de globala målen. Studieförbunden har också en viktig roll för kulturlivet, inte minst på landsbygden. Studieförbunden är även en viktig aktör när det gäller integration och att motverka utanförskap. Därför är det viktigt att arbeta för att nya grupper nås och att fler får en chans att hitta ett allt bredare eller djupare kursutbud. Erfarenheterna av digital undervisning, som utvecklats under pandemin, borde kunna bidra till en utökning av verksamheten.

Biblioteken i hela länet är viktiga kulturbärare och dessa måste vara tillgängliga för alla och fungera som naturliga mötesplatser och nav för kulturell verksamhet och samvaro. Biblioteken samverkar med lokalsamhället, studieförbund och föreningar och har en uppbyggd struktur och kompetens som kan användas för att arbeta effektivt med digitalisering i hela länet, över kommun- och verksamhetsgränser.

Digitalisering kan möjliggöra nya kulturella och konstnärliga processer samt bidra till att kultur blir mer lättillgänglig för fler. Kultur och bildning ska fortsätta ta tillvara ny teknik och digitaliseringens möjligheter inom kulturområdet och bidra till det demokratiska samhällets utveckling genom att bland annat utveckla samarbetet med kommunerna och andra aktörer i länet för att minska det digitala utanförskapet.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala verkar för utbyggd folkbildning i hela länet där Region Uppsalas folkhögskola ska bedriva verksamhet i länets alla delar
- Region Uppsalas folkhögskola har en grön profil
- stödet till studieförbunden, kulturföreningar, intresseföreningar ökar kraftigt
- Region Uppsalas folkhögskola fortsätter att utveckla sina kulturutbildningar.

Kultur

Ett rikt kultur- och föreningsliv är viktigt för livskvaliteten i ett samhälle och bidrar till att det blir roligare och intressantare att bo i Region Uppsala län. En fri och levande kultur har också ett demokratiskt värde. Vi vill fortsätta att utöka och förstärka kulturens roll i samhället och verka för ökad tillgänglighet av kulturupplevelser i hela regionen. Gaming är också kultur. Spelkulturen, med såväl rollspel och lajv som analoga och digitala spel, ska ha en plats i ett mångfacetterat kulturliv som bidrar till en livskraftig region att bo och leva i oavsett ålder eller bakgrund.

Kultur i alla dess former är en förutsättning för att Region Uppsala ska vara nyskapande och en region för alla. Genom kulturaktiviteter skapas mötesplatser som spänner över nationsgränser, samhällsåskådningar och generationer. På så sätt främjas tankeutbyte, förståelse och respekt för olikheter och framväxt av nya idéer genom en levande debatt. Ett levande och oberoende kulturliv är viktigt för välfärd, folkhälsa, demokrati och integration.

Ett gott liv i Region Uppsala ska innebära tillgång till musikupplevelser med djup och bredd. Där är Stiftelsen Musik i Uppland en stor tillgång med sitt utbud av konserter såväl i Uppsala som runt om i hela länet, samtidigt som den är en viktig verksamhet för det fria och professionella musiklivet. För att fler kulturverksamheter ska nå fler länsinvånare skulle konceptet "Konsertkarusellen", med musikprogram som turnerar i alla delar av länet, kunna kopieras av fler kulturverksamheter och utvecklas till "Kulturkarusellen" genom till exempel samverkan med avdelningen för regional kulturutveckling och dess verksamhetsområden: film, dans, konst, litteratur, teater och Kultur och hälsa med det fria och institutionella kulturlivets aktörer.

Musik i Upplands verksamhet för barn och ungdomar, med dels konserter för förskolor och skolor, dels aktiviteter, mötesplatser och evenemang i samverkan med andra aktörer för att främja ungdomars musikskapande, ska ha möjlighet att utvecklas och fördjupa samverkan för att bredda utbud och tillgänglighet och även skapa fler möjligheter till interkulturellt utbyte. Musikutövare

behöver ha tillgång till lokaler, oavsett var i länet de är verksamma. Speciellt barn och unga utövare behöver ha nära till billiga och enkla lokaler.

Miljöpartiet vill att:

- konst och kultur har en självklar och naturlig plats i samhällsbygget
- Region Uppsala är öppet för ny teknik, nya arbetssätt och uttrycksformer för att främja konst och kultur
- barn och ungas möjligheter till eget skapande och deltagande i kulturlivet främjas
- kultursamarbetet mellan Region Uppsala och länets kommuner fördjupas och utvecklas.

Konst och kulturhistoria

Vi vill se mer offentlig konst i alla delar av regionen för ökad kulturell tillgänglighet. Vi vill se en särskild satsning på offentlig utsmyckning. Det är särskilt viktigt att uppmuntra ungdomars kultur och delaktighet i konst i offentligheten.

Museer, hembygds- och bygdegårdsföreningar har en viktig roll i att levandegöra och utveckla vårt kulturarv samt skapa möjligheter till sociala mötesplatser.

Miljöpartiet värnar om att enprocentsprincipen fortsatt ska gälla, det vill säga minst en procent av kostnaderna vid offentliga investeringar i fastigheter ska användas till konstnärlig gestaltning. De pengar som avsätts för offentlig konst ska användas runt om i regionens fastigheter där det saknas och behöver inte uppföras i anslutning till de nya fastigheter som byggs.

Kulturarvet och kulturaktiviteter i hela regionen måste komma fler till del och hembygds- och bygdegårdsföreningarna skulle kunna vara viktiga aktörer. Hembygdsföreningarna har ofta egna samlingar att visa upp och kan vara vägvisare till annan kultur i sina socknar, som exempelvis runstenar, byggnadsminnen och andra kulturhistoriska sevärdheter. Bygdegårdarna är utmärkta lokaler för musikevenemang, föredrag, bygdeträffar m.fl. sociala aktiviteter.

Dessa föreningar har idag ofta en kärv ekonomisk sits och vi menar därför att de borde få större möjligheter att utveckla sina verksamheter med hjälp av ekonomiskt stöd från regionen.

För att Upplandsmuseet och Gamla Uppsala Museum ska vara tillgängliga för alla, oavsett ekonomisk situation, ska inträde till Region Uppsalas egna museum vara kostnadsfria.

Miljöpartiet vill att:

- konst och kultur blir tillgängligt i hela länet
- entréavgifterna till Region Uppsalas museum tas bort
- Region Uppsala satsar på såväl samtida och modern konst som äldre och historisk
- enprocentsregeln fortsatt ska gälla.

Hälsofrämjande kulturaktiviteter

Kulturen ska användas både i förebyggande hälsovård och inom vården. Fler terapi- och kulturträdgårdar ska anläggas i anslutning till sjukhusen för att främja såväl folkhälsa som biologisk mångfald och resiliens. Konst i sjukhusmiljöer, kulturupplevelser för patienter, kulturprogram på sjukhus och hos vårdgivare ska vara en naturlig del i vården.

Möjlighet till kulturupplevelser och skapande är viktiga faktorer för hälsan, liksom närhet till grönområden. Kultur- och naturupplevelser, som till exempel konststigen i naturen runt Wiks slott, är friskvård för både kropp och själ.

Miljöpartiet vill att:

- kulturaktiviteter ska kunna användas inom rehabilitering och förebyggande hälsovård
- terapi- och kulturträdgårdar anläggs i anslutning till sjukhusen, samt att hälsosamma grönstrukturer ska finnas nära vårdinstitutioner
- kulturen ses som en naturlig del av all välfärd.

Demokrati och delaktighet stärker samhället

Miljöpartiet vill stärka och utveckla demokratin och människors möjlighet att påverka sin livsmiljö. Demokratin är en grundförutsättning för ett jämlikt och jämställt samhälle. Det handlar om alla människors lika värde, om rätten att uttrycka sin åsikt och påverka samhället. Delaktighet i samhället och möjligheter att kunna vara aktiv i de demokratiska processerna är också viktigt för att förbättra folkhälsan. Demokratin måste hela tiden värnas och kontinuerligt stärkas och ska präglas av ett jämlikt deltagande och inflytande i allmänna val så väl som mellan val. Miljöpartiet vill utveckla Region Uppsalas informationsinsatser, folkbildningsarbete och insatser på kulturens område så att dessa perspektiv beaktas i ökad utsträckning. Region Uppsala har ett viktigt uppdrag att aktivt motverka polarisering och hotet mot det öppna samhället. Inte minst är folkbildningsarbetet mycket viktigt genom att främja etablering och upprätthållande av mötesplatser.

Region Uppsala ska vara en öppen organisation, som är villig att lära av invånarna, och koppla detta till den politiska beslutsprocessen. Miljöpartiet vill att Region Uppsala är öppet för att hitta olika digitala möjligheter för att stärka demokrati och inflytande. Dialogen med medborgarna ska förbättras för att öka inflytandet på politik och verksamheter. Det ska vara enkelt för alla att ta del av information, lämna synpunkter och förslag. Självklart ska Region Uppsalas politiska sammanträden vara öppna för allmänheten och webbsändningar vara standard. Den regionala demokratin behöver bli mer inkluderande och uppmuntra delaktighet. Medborgarförslag ska införas samtidigt som medborgarråd behöver utredas och testas.

De som berörs av beslut ska ges möjlighet att påverka dem. Det gäller självklart även barn och ungdomar. Barn och unga ska ha större möjlighet att påverka och delta i byggandet av framtidens samhälle. Region Uppsala bör bli en pilotregion där rösträttsåldern sänks till 16 år. Det kan göra att unga tas på större allvar och uppmuntras att delta i samhällsdebatten i större utsträckning.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala ska vara en öppen och tillgänglig organisation där det är lätt att ta del av information, lämna synpunkter och regionen har hög digital tillgänglighet
- Region Uppsala inför medborgarförslag och genomför försök med medborgarråd
- Region Uppsala i hög utsträckning har politiska sammanträden som är öppna för allmänheten, där webbsändning ska vara standard för styrelsen och nämnderna
- Region Uppsala blir en region där 16-åringar får rösta.

Jämställdhet och lika rätt

I ett demokratiskt samhälle ska alla människor ha samma möjligheter, friheter och skyldigheter, därmed är arbetet för jämställdhet och jämlikhet viktigt. Miljöpartiet har ett feministiskt och intersektionellt perspektiv som gör att vi ser de strukturer som finns i samhället som missgynnar människor utifrån till exempel kön, klass, ålder, etnicitet, sexualitet, könsöverskridande identitet/uttryck, funktionsnedsättning, religion eller annan trosuppfattning.

Region Uppsala måste fortsätta utveckla arbetet för ett jämställt och jämlikt samhälle. Alla ska kunna vara sig själva genom att uttrycka sin kärlek, sexualitet och identitet. Miljöpartiet vill att Region Uppsala utvecklar sitt arbete för att främja jämställdhet och jämlikhet inom samtliga verksamheter regionen bedriver. Ett led i detta är att kontinuerligt fortbilda personal i jämlikhets- och jämställdhetsfrågor.

Region Uppsala är en stor arbetsgivare och en majoritet av medarbetarna är kvinnor. Ett hållbart arbetsliv är också en jämställdhetssatsning. Att göra arbetsmiljösatsningar inom hälso- och sjukvård är därför ett sätt att minska effekterna av en arbetsmarknad där kvinnor har lägre livsinkomst och i större utsträckning än män riskerar att drabbas av ohälsa kopplat till arbetslivet. Ingen ska behöva gå ner i arbetstid för att orka med sin arbetssituation. Att arbeta heltid ska vara en rättighet och en möjlighet, samtidigt som alla ska ha möjlighet att förändra sin arbetstid.

Miljöpartiet vill att:

- alla politiska beslut i Region Uppsala beaktar jämlikhet och jämställdhet
- Region Uppsala tillsammans med samtliga medarbetare utvecklar det interna förändringsarbetet om strukturell rasism, sexism, könsroller, HBTQI-frågor och olika former av funktionsnedsättning
- samtliga verksamheter i Region Uppsala främjar jämställdhet och jämlikhet.

Hållbara finanser ger bäst resultat

Ekonomi betyder hushållning med resurser. Det är endast om ekologi, ekonomi och sociala villkor hålls samman som långsiktig hushållning kan bli verklighet. Miljöpartiet är tydligt med att hållbar utveckling kräver hållbar ekonomisk utveckling och hållbara finanser, inte tillväxtjakt och skenande utgifter. Genom politiska beslut kan vi säkra hållbara marknader, en mer cirkulär ekonomi och gröna, etiska och hållbara placeringar. Offentliga medel ska aldrig investeras i verksamheter som skadar klimatet, miljön eller hotar mänskliga rättigheter. I en allt mer osäker omvärld är det viktigt att Region Uppsalas tillgångar främjar en hållbar utveckling i hela världen och inte bidrar till vapentillverkning.

Region Uppsala är inte den enda regionen med ekonomiska utmaningar. För att komma tillrätta med regionernas bristande resurser ser Miljöpartiet att det i första hand finns ett behov av ökade tillskott från staten. På nationell nivå finns, till skillnad från regional nivå, möjlighet till progressiv beskattning, vilket innebär att rika personer får betala högre skatt och bidra mer till välfärden än personer med lägre inkomst.

En central del i att säkerställa hållbara finanser är att vända den negativa ekonomiska utvecklingen för regionens verksamheter, inte minst Akademiska sjukhuset. Miljöpartiet ser att viktiga investeringar behöver göras som kan resultera i bättre vård, hållbarhet och ekonomi på

sikt. Det gäller bland annat investeringar i medarbetarnas arbetsmiljö och utveckling av primärvården så att fler kan få vård i rätt instans. Parallellt måste regionen fortsätta arbeta med att sänka sina kostnader för inhyrd personal samt skärpa kontrollen av utbetalningar och avtal för att bekämpa välfärdsbrottslighet. Med en högre andel fast anställd personal möjliggörs också en bättre långsiktig utveckling av verksamheterna.

Miljöpartiet vill att Region Uppsala i likhet med många andra regioner inleder ett arbete med sociala investeringar med syfte att gynna en god hälsa hos befolkningen genom tidiga insatser. Investeringarna ska stimulera till samverkan och utveckling av nya arbets- och tankesätt som på sikt ger minskade samhällskostnader såsom tidiga insatser kring alkohol, tobak, mat, motion och psykisk ohälsa. Särskilt fokus bör riktas mot barn och unga samt särskilt utsatta grupper. Investeringarna ska på sikt ge minskade samhällskostnader.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala använder sociala investeringar för att underlätta förebyggande arbete för bland annat bättre folkhälsa
- Region Uppsalas finansiella placeringar och lån är etiska och fullt ut hållbara – både miljömässigt och socialt
- arbetet med att vända regionens negativa ekonomiska resultat fortsätter, bland annat genom att fortsatt hålla behovet av inhyrd personal på låg nivå med maxtak 2%.

Hälsa och sjukvård

Grön politik för hälsa

Miljöpartiets hälso- och sjukvårdspolitik grundar sig i ett helhets- och hållbarhetstänkande. En god hälsa handlar om att se och behandla hela människan, inte bara symptom eller organ. För att fler människor ska kunna leva längre, friskare och mer meningsfulla liv krävs aktiva åtgärder som involverar hela samhället med förebyggande åtgärder som underlättar för människor att göra kloka val beträffande sin hälsa, välbefinnande och livsmiljö.

De människor som behöver vård ska få den på rätt nivå. Om färre människor behöver uppsöka vården förbättras tillgängligheten för dem som bäst behöver den. Att få vård i sin närmiljö minskar behovet av transporter och ökar tryggheten. Särskilt är detta värdefullt för barn, äldre och personer med kroniska sjukdomar, funktionsnedsättningar och omfattande vårdbehov.

Region Uppsala ska ha en hälso- och sjukvård som är hälsofrämjande, jämlik, effektiv och modern. Vården ska hålla god kvalitet, vara tillgänglig, fördelas efter medicinska behov och finansieras solidariskt. För Miljöpartiet är det en självklarhet att vården ska drivas utan vinstsyfte - skattepengar som går till välfärden ska stanna i välfärden. Miljöpartiets vision av en grön hälso- och sjukvård är att främja hälsa, och när ohälsa uppstår tillhandahålla nödvändig vård av hög kvalitet när den behövs, där den behövs.

I en sjukvård präglad av gröna värderingar ses patienterna som medskapare av sin sjukvård. Arbetssättet i vården ska inte bara vara patientcentrerat, utan breddas till att vara personcentrerat. Det finns ett stort värde i en hälso- och sjukvård där patienten ses som en aktiv medskapare, och innebär många möjligheter. Förhållningssättet bygger på att patienten tillsammans med vårdpersonalen är delaktig i att formulera både problem och lösningar utifrån sin egen situation och på så sätt bidrar till utveckling av hälso- och sjukvården i stort. Patienter med kroniska sjukdomar, så kallade "spetspatienter", samlar på sig mycket erfarenhet och kunskap om sin sjukdom som kan användas, patienter som möter vården för första gången kan komma med nya idéer om sin situation och om vården runt dem. Alla dessa perspektiv är viktiga att ta vara på. Även patientföreningar och andra organisationer som samlar människor med gemensamma erfarenheter av vård och hälsa är en viktig tillgång för utvecklingen av vården. Det är dock alltid på vårdgivarens ansvar att vården sker i överensstämmelse med vetenskaplig evidens och beprövad erfarenhet.

Att skapa vårdprocesser och vårdkedjor med detta synsätt som bas kan inte göras över en natt, eller ens en mandatperiod. Men det är helt nödvändigt att vi startar denna process och fortsätter arbeta långsiktigt, för att säkerställa att våra resurser räcker till en god välfärd även för kommande generationer.

Mycket av den vård som ges i Region Uppsala idag är världsledande. Vi förvaltar ett flera hundra år gammalt arv av samlad vetenskap och beprövad erfarenhet och bygger vidare med ny kunskap och erfarenhet för kommande generationers välfärd. Flera delar av de övergripande mål som vi har beskrivit ovan uppnås redan idag, men för att bygga morgondagens sjukvård krävs nytänkande och fortsatt utveckling.

Sjukvården i Sverige och Region Uppsala har många utmaningar. Precis som i samhället i stort, påverkar vad du heter, var du bor, bakgrund, ålder och inkomst mötet med vården i alltför stor utsträckning - ojämställdhet och ojämlikhet präglar fortfarande alldeles för stor del av vården. Samtidigt har snäva ekonomiska ramar, den demografiska utvecklingen och ett segregerat samhälle ökat kraven på och samtidigt försämrat förutsättningarna för sjukvården. Arbetssituationen är alltför belastande för många av vårdens medarbetare. En allt oroligare omvärld höjer kraven på beredskap samtidigt som eftersatta fastigheter måste åtgärdas.

Folkhälsa och förebyggande vård

Sverige är ett välfärdsland men trots detta finns det stora och ökande skillnader i befolkningens hälsa. Det skiljer upp till tio år i medellivslängd mellan olika grupper. Skillnaderna kan förklaras både med människors skilda livsvillkor, utbildningsnivå, kost och levnadsvanor. Hälsofrämjande insatser utanför hälso- och sjukvården är därför grundläggande för att skapa jämlik hälsa. Att minska sociala och ekonomiska klyftor mellan människor är en del av arbetet för en god och jämlik hälsa och en förutsättning för en hållbar samhällsutveckling i stort. Det handlar om livskvalitet, ökad delaktighet och minskat utanförskap.

Ofrivillig ensamhet, ekonomisk utsatthet och arbetslöshet är stora riskfaktorer för att utveckla ohälsa. För att minska ohälsan i samhället krävs ökad samverkan mellan olika aktörer. Hälso- och sjukvården behöver stärka samarbetet med idrottsrörelsen, föreningslivet, kultursektorn, friluftsansatser och andra aktörer inom den idébarn sektorn.

Samhället behöver möjliggöra för och inspirera människor att göra de livsval som ger dem bäst chanser till ett så friskt liv som möjligt. En stor del av riskfaktorerna för ohälsa och för tidig död i Sverige är relaterade till matvanor och fysisk aktivitet. Vad och hur en äter påverkar livslängd och livskvalitet, det förebyggande hälsoarbetet måste understödja förändring. Dessa områden måste ha ett tydligt fokus i det hälsofrämjande arbetet.

Fysisk aktivitet har bevisad effekt att kunna förebygga eller förbättra ett stort antal sjukdomstillstånd. De positiva effekterna uppnås oavsett ålder och träningsvana. Miljöpartiet vill att fysisk aktivitet och liknande rutinmässigt övervägs som behandlingsalternativ i vården, för tillstånd där det är relevant.

Erfarenheter visar att generell hälsoinformation ger bäst effekt i grupper med högre socioekonomisk status och det kan därför leda till större hälsoskillnader, medan exempelvis grupputbildningar för föräldrar, insatser som omfattar reglering, ekonomiska styrmedel och förändringar i miljön har en mer jämlik effekt. Det är därför viktigt att Region Uppsalas hälsofrämjande insatser bygger på en mångfald av metoder och samverkan med andra aktörer som exempelvis kommuner och civilsamhället.

Region Uppsala har, genom uppdraget om regionalt utvecklingsansvar, ansvaret för att upprätta länsplaner för regional transportinfrastruktur. Miljöpartiet anser att det hälsofrämjande perspektivet måste stärkas i det arbetet så att fler får sitt behov av fysisk aktivitet uppfyllt genom sina dagliga resor. När många väljer att cykla eller promenera förbättras folkhälsan såväl genom ökad motion som genom minskade luftföroreningar, buller eller trafikolyckor.

Att vistas i naturen är bra för både den fysiska och psykiska hälsan. Region Uppsala är tillsammans med länets kommuner ägare av Upplandsstiftelsen som arbetar för mer friluftsliv i länet och Miljöpartiet anser att Upplandsstiftelsen har en viktig roll för att främja alla gruppers tillgång till natur- och friluftsliv.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala ger det främjande och förebyggande folkhälsoarbetet ökade resurser och förstärker arbetet med länets kommuner och civilsamhället med fokus på jämlika livsvillkor och levnadsvanor
- Region Uppsala säkerställer att all vård ges på lika villkor till alla länsbor och att kulturens och naturens hälsofrämjande effekter ska nyttjas mer i det förebyggande folkhälsoarbetet
- att användningen av fysisk aktivitet som behandling ökar inom hälso- och sjukvården
- Region Uppsala tar ett större ansvar för det stöd personer med funktionsnedsättning och sjukdomar har rätt till för att kunna leva ett aktivt och hälsosamt liv, framför allt med stöd av habilitering, rehabilitering och med passande hjälpmedel.

Primärvården - den nära vården

Region Uppsala har påbörjat en omställning av hälso- och sjukvården för att utveckla framtidens primärvård och nära vård. Det är ett arbete vi vill fortsätta att utveckla.

Det finns behov av att främja ett mer personcentrerat och hälsoinriktat arbetssätt, en arbetsmiljö som uppmuntrar medarbetare att pröva nya och innovativa arbetssätt och metoder, utveckla samverkansformer, styra vård till rätt nivå och tydliggöra uppdrag och roller för de olika vårdnivåerna. Primärvården behöver byggas ut för att kunna tjäna som den bas i systemet som det är tänkt.

Miljöpartiets bedömning är att primärvården är underfinansierad och att det behövs betydande ekonomiska tillskott under kommande mandatperioder. Vi vill sätta ett tydligt mål om en kraftfull förstärkning av resurserna till primärvården under kommande mandatperiod. Förstärkningen bör gå till bland annat fler medarbetare inom flera professioner, fler vårdcentraler som är lokaliserade nära människor och en förbättrad arbetsmiljö. Det behövs en förstärkning av primärvården för att klara dagens uppdrag, men också för att utveckla uppdraget framöver. De kommande åren behöver Region Uppsala satsa på flera nya vårdcentraler för att möta befolkningsutvecklingen i länet.

Under överskådlig tid kommer det råda brist på specialistläkare i allmänmedicin inom primärvården. Region Uppsala behöver förbättra förutsättningarna för rekrytering av specialister i allmänmedicin, både genom att öka antalet ST-platser i allmänmedicin och genom insatser som skapar en bättre arbetsmiljö och gör arbetet inom primärvården mer attraktivt.

En förbättrad arbetsmiljö inom primärvården kan uppnås på olika sätt. Det viktigaste handlar om att stärka resurstilldelningen och primärvårdsuppdraget som sådant. Det kan även handla om att se över hur det verksamhetsnära administrativa stödet kan stärkas. En annan del av det är att förstärka övriga professioner inom primärvården. Exempelvis kan psykologer, kuratorer och fysioterapeuter ta ett större behandlingsansvar för patienter med psykisk ohälsa eller muskelsmärta. Tillsammans stärker de olika professionerna varandra. Miljöpartiet vill även se

över hur andra professioner kan bidra till utvecklingen i primärvården, exempelvis arbetsterapeuter, logopedier och apotekare.

Den offentligt finansierade välfärden ska alltid utgå från behov och får aldrig styras av privata vinstintressen. När pengar och vinst sätts före patienten så urholkas välfärdens roll som utjämnande och trygghetsskapande, samtidigt som både vårdkvalitet och arbetsvillkor riskeras. Dessutom innebär den fria etableringsrätten inom primärvården att man riskerar få en koncentration av vårdcentraler i resursstarka områden, tvärt emot behovet. Miljöpartiet vill se över den fria etableringsrätten för att rätt vård ska finnas på rätt plats. Samtidigt kan en variation av driftsformer innebära större möjligheter till nytänkande och effektivare verksamheter. Miljöpartiet vill därför att Region Uppsala underlättar och uppmuntrar etablering av medarbetarstyrda bolag, kooperativ och andra idéburna vårdgivare. De kan bidra med nya perspektiv, större frihet för medarbetare att utveckla verksamheten och skapa bättre band mellan patienter och brukare. Miljöpartiet vill stoppa möjligheten att ta ut vinst från välfärdsverksamhet som bekostas av våra gemensamma skattemedel. Vi vill därför att vårdföretag ska ange i sin bolagsordning att syftet är att bedriva hälso- och sjukvård med hög kvalitet och att vinsterna ska återinvesteras i verksamheten i Uppsala län.

Inom primärvården är det viktigt med andra driftsformer än vårdkoncerner i aktiebolagsform. Här behövs en mångfald med bland annat medarbetarstyrda bolag och kooperativ. Region Uppsala behöver underlätta och uppmuntra etablerandet av den formen av idéburna vårdgivare.

Primärvård är basen i den nära vården. Närhet definieras inte bara utifrån geografisk närhet, utan kan också handla om digital tillgänglighet som flyttar vården ända hem till patienten. Tillgänglighet handlar inte enbart om närhet till en fysisk vårdcentral utan också om att främja andra kontaktvägar såsom digitala vårdmöten men också fysiska vårdmöten där vårdpersonal kommer till bostaden genom de mobila närvårdsteam för patienter med stora vårdbehov som utvecklas runt om i länet.

Vi behöver fortsätta utveckla den riktade primärvården för att säkerställa ett bättre omhändertagande av sköra äldre och multisjuka. Individer med omfattande och kroniska vårdbehov är ofta de som har störst behov av kontinuitet och tillgänglighet i primärvården. Miljöpartiet var drivande i etableringen av äldreomsorgar som vänder sig till personer över 75 år med omfattande vårdbehov. Det är viktigt för att tillgodose behoven hos äldre och kroniskt sjuka patienter vad gäller exempelvis tillgänglighet och kontinuitet.

Miljöpartiet vill även se en utveckling av omhändertagandet av personer med funktionsnedsättningar inom primärvården. Mottagningarna ska t. ex. kunna erbjuda längre besöksperioder och ha kunskap om bemötande av målgruppen samt ha ett uppdrag att samordna insatser för patienter med många vårdkontakter.

Hälso- och sjukvården behöver förändras i grunden. Fokus måste läggas på den nära vården genom att primärvården byggs ut och får ett större uppdrag. Vården måste anpassas efter behov snarare än plånbok och tradition. Det kan finnas behov av en vårdcentral i ett område där privata vårdgivare inte har etablerat verksamhet men där det finns ett stort behov.

En del i god och nära vård är att även flytta specialistvård närmare patienterna, exempelvis genom att sådan vård som i dagsläget bedrivs på sjukhus flyttas ut till öppenvård. Miljöpartiet vill

att man säkerställer vårdkedjorna från öppen till sluten vård, och möjliggöra utbildningstjänstgöring där vårdpersonal kan vara verksam både i sluten och öppen vård.

Miljöpartiet vill att systemet för specialistvård som bedrivs i privat regi ses över. Vårdval ska enbart användas när det gynnar såväl patientperspektivet som vården som helhet. Vårdvalen behöver kontinuerligt utvärderas utifrån kostnad och effekt. I utvärderingarna ska ersättningsnivåer och ersättningstak ses över.

När specialistvård bedrivs av flera olika privata aktörer utan att någon tar ansvar för helheten riskerar det leda till en fragmenterad vård där patienten utan vägledning tvingas leta efter rätt vårdinstans. Detta är ofta utmanande för svagare grupper i samhället och riskerar leda till ökad ojämlikhet i vården. Region Uppsala behöver utvärdera vilken typ av vård och insatser som läggs ut på privata aktörer. Det finns en risk för att enklare ingrepp läggs ut på entreprenad medan mer komplex vård blir kvar i offentlig regi, något som snedvrider vårdens resursfördelning. Om det inte finns klara och tydliga fördelar vad gäller resurseffektivitet, kvalitet och patientupplevelse bör de medel som idag läggs på vårdval istället användas för att starta specialistvårdsmottagningar utanför sjukhusen.

Vården ska aldrig vara längre bort än ett samtal, oavsett om patienterna vill ha ett fysiskt eller digitalt besök eller ett telefonsamtal. Samhällets och vårdens digitalisering möjliggör för fler att nå vården på sina villkor. Region Uppsala måste säkerställa att alla enkelt och smidigt kan följa sin egen vård oavsett digitala förutsättningar.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala möjliggör omställningen från sjukhusvård till den nära vården på vårdcentralen och i hemmet genom att ekonomiskt prioritera primärvården
- Region Uppsala förstärker omställningen till en nära vård som är tillgänglig nära människor och utgår från patientens perspektiv
- vården sätter patienten i centrum genom mindre avstånd mellan primärvård och specialistvård
- Region Uppsala enbart använder vårdvalssystem där det gynnar patientperspektivet och vården som helhet
- gynekologi ska finnas tillgängligt i primärvården.

Jämlik och jämställd vård

Vård ska ges på lika villkor, utifrån behov. Tyvärr är det inte så idag. Tillgängligheten varierar mellan stad och landsbygd och mellan olika delar av Uppsala län. Människor blir bemötta och får olika behandling utifrån helt andra faktorer än det faktiska vårdbehovet. Det kan till exempel vara utifrån kön, etnicitet, social bakgrund, ålder, sexuell läggning, könsidentitet, religion, juridisk status eller funktionsnedsättning. Tillgång på tolkar med god kompetens måste vara god och kulturell kompetens måste stärkas.

Miljöpartiet är ett feministiskt parti som vill ta krafttag för att säkerställa en jämställd vård. Vård och läkemedel har i många fall utvecklats för män och trots att kunskapen om hur kvinnor medicinskt skiljer sig från män har ökat så finns fortfarande risk för att vården är sämre anpassad till kvinnors biologiska förutsättningar. Resurser måste fördelas jämställt. Ett viktigt verktyg för att förbättra jämställdheten i vården är könsuppdelad statistik. Miljöpartiet vill att Region Uppsala ska

arbeta aktivt för att öka kunskapen om kvinnors sjukdomar och om hur vården bör anpassas för att fungera lika bra för kvinnor som för män. Det är viktigt att se över om kvinnospecifika vårdområden kan behöva stärkas.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala prioriterar jämställd vård genom könsuppdelad statistik
- Region Uppsala förbättrar kunskapen och forskningen om kvinnors sjukdomar
- Region Uppsala säkerställer att mammografiscreening och gynekologiska cellprov är jämlik för alla oavsett bakgrund, ålder och boendeplats
- Region Uppsala inför kostnadsfri HPV-vaccinering för alla upp till 26 år.

Förstärkt samverkan kring nära vård

Närvård är ett samlingsbegrepp för det samverkansarbete som bedrivs inom hälso- och sjukvård och social omsorg mellan kommunerna och Region Uppsala. På lokal nivå, där dessa verksamheter tangerar varandra, behövs en nära samverkan mellan huvudmännen för att koppla ihop olika resurser och tillsammans ge patienter och invånare en bättre vård och omsorg än vad var och en myndighet kan göra för sig själv. Region Uppsalas stora utvecklingsarbete mot nära vård handlar om att stärka och bygga ut den nära vården - i nära samarbete med länets kommuner men också med invånare och patienter.

Det finns stora fördelar med att hitta bättre former för att samordna vård och andra insatser. Ett viktigt verktyg är utvecklandet av vårdcentrum runt om i länet. De ska samla olika typer av kompetens och underlätta samverkan mellan olika specialiteter och utveckling av nya arbetssätt. En stor vinst för patienter och invånare, särskilt de med stora behov, är att den specialiserade vården kommer närmare. För Miljöpartiet är det främsta målet att få ett bättre omhändertagande av individer och grupper med stora eller långvariga behov av vård och stöd. Ambitionen att hitta fungerande arbetssätt får inte försenas av diskussioner om huvudmannaskap och finansieringsmodeller. Individernas bästa måste vara huvudfokus i arbetet.

Det finns redan idag en rad verktyg och upplägg för samordning mellan region och kommun. Med all den kunskap och erfarenhet som finns i bagaget borde samordning fungera mycket bättre än den gör idag. I de värsta tänkbara fallen leder bristande samordning till att människor far illa i vården och omsorgen. Äldre personer och människor med psykisk ohälsa är exempel på två grupper som är särskilt utsatta. Ett exempel är samordning vid utskrivning från slutenvård. Alla relevanta verksamheter i Region Uppsala ska kunna uppvisa ett aktivt arbete med dessa frågor.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala kraftsamlar för vården nära människor, i samverkan med länets kommuner
- Region Uppsala ska fortsätta satsningen på vårdcentrum som nav i den patientnära vården för att förbättra primär- och specialistvårdens samverkan. Vårdcentrum ska åtminstone finnas i Uppsala, Tierp-Älvkarleby, Östhammar och Enköping
- Region Uppsala prioriterar och förstärker mobila närvårdsteam och äldrevårdsenheter.

E-hälsa och digitalisering utvecklar vården

E-hälsa och digitalisering är samlingsnamn för hälso- och sjukvård som genomförs med stöd av eller genom digitala tjänster och processer. Hälso- och sjukvården befinner sig i en snabb förändringsfas där digitalisering och e-hälsa allt mer utvecklar och effektiviserar vården och där det finns mycket stor potential till mer tillgänglig, hälsofrämjande och individcentrerad vård. Rätt utformade kan e-hälsotjänster leda till såväl större självständighet som till ökad tillgänglighet och främjar patientens medskapande roll i den egna vården. Det är dock viktigt att beakta att det finns patientgrupper som kan ha svårt att tillgodogöra sig digitala alternativ. Det är viktigt att säkerställa att även dessa grupper tillgänglighet till vården är god.

Den digitala infrastrukturen ska vara utvecklad så att kontakt med hälso- och sjukvården enkelt kan ske via internet på ett sätt som är patientsäkert, effektivt och kvalitetssäkrat. Den snabba utvecklingen av internetbaserade digitala lösningar och system ger oss möjligheter att tänka nytt för att möta flera av vårdens aktuella utmaningar som egen monitorering av sin sjukdom och vård. Utvecklingen kan ge både bättre kontroll för patienten, bättre följsamhet och mindre köer och kostnader. En fortsatt digitalisering av olika vårdtjänster i form av nya plattformar för e-hälsa kommer att bidra till arbetet med att modernisera vårdens professionalitet och skapa nya hållbara innovativa tjänster. Digital teknik kan också involvera patienten tidigt i sin vård genom dagbok om symptom, läkemedelsinformation samt för att förbättra diagnostik och behandling. Region Uppsala behöver förbättra sina egna digitala verktyg för att underlätta både för vården och patienter. 1177 måste utvecklas till en plattform där patienter kan följa sin vård och kommunicera under hela vårdkedjan.

Digital teknik är viktig för individer med kronisk sjukdom eller som är multisjuka och ofta behöver hälso- och sjukvård som får möjlighet till monitorering i hemmet och till uppföljande samtal med vårdprofession via Internet. För individer med mer sällsynta sjukdomar kan e-hälsa också innebära stora möjligheter att genom digitala ronder kunna ha tätare kontakt med sin behandlande läkare. Välfärdsteknologi som e-hälsa och digitalisering har stor potential att effektivisera och främja en mer individcentrerad vård. Dock innebär det också nya utmaningar i form av säkerhet, integritet, etik och nya arbetsprocesser.

Digitaliseringen för även med sig utmaningar och problem. Utvecklingen med digitala vårdföretag som bland annat utnyttjar utomlänsavtal inom primärvården underminerar den sammanhållna vårdkedjan. De bidrar också till en omfördelning av resurser från patienter med svårare sjukdom till lättare rutinsjukvård. Det är viktigt att ersättningssystem anpassas och förändras så att sjukvårdens resurser ges efter behov och inte efter efterfrågan. Nätläkarnas intåg på vårdmarknaden är ett av de tydligare exemplen på när pengar och vinst sätts före patienten så att välfärdens roll som utjämnande och trygghetsskapande urholkas.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala ska ligga i framkant vad gäller främjande och utveckling av e-hälsotjänster och digitalisering, så att vårdmöten kan ske digitalt och patienter kan följa hela vårdkedjan via 1177
- Region Uppsala ska öka samarbetet med länets kommuner när det gäller välfärdsteknik och digitala lösningar särskilt för äldre

- Region Uppsala säkerställer patientsäkerheten vid digitala vårdkontakter, särskilt om AI är en del av systemet
- ersättningssystemen till vårdgivare anpassas så att vård ska ges efter behov och inte utgår från efterfrågan, framförallt inom primärvården där nätläkarnas möjligheter måste begränsas.

Akademiska sjukhuset och Lasarettet i Enköping

Akademiska sjukhuset och Lasarettet i Enköping är Region Uppsalas två sjukhus, olika stora men båda med viktiga roller för hälso- och sjukvården. Akademiska sjukhuset, ett av Sveriges världsledande universitetssjukhus, där patienter från såväl Uppsala län som hela Sverige och världen får specialistvård. Lasarettet i Enköping är ett av Sveriges ledande mindre sjukhus med länsuppdrag inom flera vårdområden. Sjukhusen ska bedriva en hälso- och sjukvård där såväl den akuta som den planerade vården utmärks av god tillgänglighet, korta väntetider och gott bemötande. Akademiska sjukhuset och Lasarettet i Enköping är båda viktiga för en säker och god hälso- och sjukvård och är i ökande grad beroende av varandra. Samarbetet mellan sjukhusen ska fortsätta att utvecklas och stärkas i syfte att utnyttja resurser på bästa sätt och bidra till bättre tillgänglighet och förbättrad vårdkvalitet. Arbetet med att flytta vård till Enköpings lasarett ska fortsätta. Självklart ska båda sjukhusen bedrivas i offentlig regi.

Sjukhusen utgör Region Uppsalas största tillgångar. Många byggnader har många år på nacken och stora investeringar behövs i framtiden. Förutom de utmaningar stora investeringar och ombyggnationer för med sig är det också en möjlighet att anpassa byggnader och lokaler efter patienter och besökares behov. Alla, oavsett förutsättningar, ska kunna besöka sjukhusen och få den vård de behöver. Särskilt viktigt är det inom bland annat kvinno- och barnsjukvård.

Akademiska sjukhuset och lasarettet i Enköping ska snabbt sätta in åtgärder när det finns risk för växande värdköer inom ett visst verksamhetsområde samt utveckla samarbetet med vårdgarantienheten och förbättra slussningen av patienter, som innebär att vård kan erbjudas hos andra vårdgivare med kortare väntetider.

Det finns patientgrupper där det saknas tillräcklig specialistvård. Akademiska sjukhuset och lasarettet i Enköping ska aktivt arbeta för att identifiera vilka patientgrupper som man i nuläget inte når via befintliga vårdinsatser. Detta arbete ska ske i samarbete med patientföreningarna.

Akutmottagningen på Akademiska har länge haft stora problem med tillgänglighet och för stor belastning på medarbetarna. Problemen beror dels på att många patienter söker sig dit när de inte får vård hos annan instans och dels på brist på vårdplatser vilket gör att patienter får vänta orimligt länge på akutmottagningen i väntan på att få komma till en avdelning. Vad man kan se från andra regioners arbete är att det är viktigt att arbeta med hela vårdkedjan så att patienter hamnar rätt från början. Regionen behöver ta ett helhetsgrepp på akutflödet och alla aktörer som är delaktiga i detta behöver medverka. Särskilt viktigt är det att säkerställa samverkan mellan verksamheterna som arbetar direkt med det akuta flödet, såsom närakuter och akutmottagningar.

För att komma till rätta med akutmottagningens problem vill vi bland annat satsa mer på nära vård för äldre samt att vårdcentrum kan ha viss jourmottagning. Patienter som är äldre har stora behov, och är också ofta sårbara så att akutmiljön med sina väntetider och blandning av patienter kan vara direkt farlig. Vi vill därför satsa på äldremottagningar, mobila närvårdsteam och

närvårdsplatser på vårdcentrum så att alla äldre som kan få sina vårdbehov tillgodosedda utanför akuten också får det.

För att vidare underlätta akutens arbete i allmänhet vill vi se över IT-verktygen så att de i högre grad kan användas som understöd i effektiv triagering och utveckla lösningar där patienterna snabbare kommer vidare till andra avdelningar. Slutligen får vi aldrig tappa fokus från frågan om arbetsmiljö för vårdpersonalen vid akutmottagningen. Om inte vårdpersonalen kan utföra sitt arbete på ett tryggt och tillfredsställande sätt kan aldrig en stabil grund läggas för en god vård. Det är också viktigt att frågan om bemanningsgrad finns med som en hörnsten i detta arbete.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala säkerställer att Akademiska sjukhuset är ett av landets ledande universitetssjukhus
- sjukhusvården ska bli mer flexibel för att undvika växande vårdköer
- Region Uppsala har fortsatt fokus på att utveckla samarbetet och överflyttning av vård mellan Akademiska sjukhuset och Lasarettet i Enköping
- kraftsamla för omställningen till en nära vård, särskilt för äldre, så att färre patienter behöver uppsöka en akutmottagning.

Habilitering och rehabilitering för självständighet

Människor som har funktionsnedsättningar ska ges goda förutsättningar att leva ett självständigt liv. Habilitering, med stöd och insatser för att förebygga och minska svårigheter som funktionsnedsättningen kan medföra, är viktig för att skapa goda förutsättningar för delaktighet i samhället och ett rikt liv. Habiliteringen kan ge råd, stöd, utbildning och behandling och bidra till möten där personer med liknande funktionsnedsättningar kan träna tillsammans och utbyta erfarenheter. För dem med långvariga behov av stöd är det extra viktigt att vården och insatserna utformas på ett sätt som ger stor möjlighet till delaktighet och inflytande. Alla ska ha möjlighet att leva ett aktivt och hälsosamt liv och det kan kräva stöd av habilitering, rehabilitering och lämpliga hjälpmedel - oavsett inkomst, kontakter eller förmågor. Det är viktigt att det finns ett helhetsperspektiv och att insatser planeras i samarbete med andra aktörer med individens bästa i fokus. Sexuell och reproduktiv hälsa är ett viktigt utvecklingsområde för habiliteringen, alldeles för många personer med funktionsvariation är idag ovetande om sina rättigheter. Patientföreningar och andra ideella verksamheter är särskilt viktiga för att skapa goda möjligheter för ett självständigt och gott liv. Förutsättningarna för samverkan med patientföreningar och hälso- och sjukvården måste förbättras, liksom deras möjlighet att nå ut med information.

Patienter med behov av habiliterande insatser ofta hamnar mellan stolarna i de fall de behöver hjälp av olika delar av vården, exempelvis både habilitering och specialistpsykiatri. Det vore troligen bättre för patienten om så mycket vård som möjligt kunde ges inom samma verksamhet. Därför vill Miljöpartiet utreda möjligheten att utöka habiliteringens uppdrag eller skapa system med konsultation från andra verksamheter, för att bättre tillgodose patienternas behov.

Rehabilitering är ett samlingsbegrepp för åtgärder av medicinsk, psykologisk, social och arbetslivsinriktad art som ska hjälpa den som är sjuk eller skadad att återvinna bästa möjliga funktionsförmåga och förutsättningar för ett gott liv. Individen ska själv ges stor möjlighet att kunna påverka vilken form av rehabilitering som passar. Även om det, tack vare Miljöpartiet, finns

ett rehabiliteringscentrum inom Region Uppsala finns det fortfarande stora behov av att öka tillgången till rehabilitering för den som drabbas av en skada eller funktionsnedsättning.

Idag finns stor kunskap om betydelsen av rehabilitering och fysisk aktivitet för att förbättra livskvaliteten och möjliggöra ett aktivt liv. Trots det finns det stora brister i tillgången till det som kallas "anpassad friskvård". Många människor som är medicinskt färdigbehandlade behöver på egen hand fortsätta träna upp sina förmågor under många år eller resten av livet. För dem kan bristande tillgänglighet göra det omöjligt att ta del av majoritetssamhällets friskvårdsutbud. Då behöver det offentliga bidra med en infrastruktur som möjliggör friskvård anpassad till individens förmågor och medicinska behov. Det kan vara dels i form av olika typer av tillgängliga friskvårdsanläggningar eller -aktiviteter, dels i form av anpassade hjälpmedel eller andra former av stöd.

Miljöpartiet menar att det finns stora hälsovinster i att tillsammans med länets kommuner, civilsamhället och friskvårdsaktörer möjliggöra för fler äldre och kroniskt sjuka att leva ett aktivt liv i rörelse. Vi vill att Region Uppsala tar initiativ till ett samarbete med en eller flera av länets kommuner för att vara föregångare vad gäller fysisk aktivitet för äldre. Forskning visar att fysisk träning med fokus på ökad muskelstyrka och förbättrad balans minskar risken för fall och frakturer.

Detta har även betydelse för den psykiska hälsan, då till exempel oro för att ramla medför minskad aktivitet och rörelse, vilket kan resultera i sämre livskvalitet.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala förbättrar samverkan mellan sjukhus, primärvård och kommuner kring rehabilitering, bland annat genom att utveckla rehabiliteringsplaner och samordnad individuell plan (SIP)
- Region Uppsala har en fortsatt och utvecklad samverkan med patient- och brukarföreningar för att stärka kvalitet, delaktighet och hälsa
- Region Uppsala ska vara ledande i landet i stöd till fysisk aktivitet och anpassad friskvård, med särskilt fokus på att utveckla hälsofrämjande insatser till personer med funktionsnedsättningar
- Region Uppsala ska förskriva hjälpmedel för idrotts- och fritidsaktiviteter.

Samverkan civilsamhället och utvecklat patientinflytande

Idéburna organisationer är en viktig sektor i samhället och bör ges utökat utrymme och möjlighet att spela en viktig roll i Uppsala län. Miljöpartiet vill stärka förutsättningarna för samarbete mellan Region Uppsala och civilsamhället. En stärkt samverkan med den idéburna sektorn bidrar till en ökad och mer jämlik hälsa i befolkningen. Långsiktiga satsningar såsom IOP (idéburet offentligt partnerskap) är exempel på samverkansprojekt som skapar en socialt hållbar utveckling i regionen. Den organiserade idrotten är en viktig samarbetspartner och aktör för ökad fysisk aktivitet.

Utöver det ska Region Uppsala också verka för att bättre uppmärksamma andra former av fysisk aktivitet och rörelse. Många barn, ungdomar och vuxna ägnar sig åt aktiviteter och rörelse utanför idrottsföreningar. Miljöpartiet ser positivt på alla former av berikande hälsofrämjande fysisk

aktivitet. För att uppmuntra att så många som möjligt aktiverar sig vill vi därför stärka Region Uppsalas stöd till nya former för idrott och fritid.

Miljöpartiet vill att Region Uppsala verkar för samverkansforum där hälso- och sjukvården kan arbeta tillsammans med patientföreningar och andra delar av civilsamhället för att utveckla vården, inte minst med fokus på patientinflytande och hälsofrämjande arbete. Det samarbete som idag pågår för att ta fram kvalitetsindex inom olika vårdområden ska inkludera patientföreningar, och på det samarbetet ska strukturer byggas för långsiktigt samarbete.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala ska ge civilsamhället långsiktiga förutsättningar att bidra till utvecklingen av hälso- och sjukvården
- Region Uppsala ska öka möjligheterna för patientföreningar att bidra till uppföljning, utveckling och förbättring av vården och fortsatt samverkan
- Region Uppsala ska säkerställa att patientföreningarna ges en tydlig instans som de kan rapportera avsaknad av vård till, och som kan ta initiativ till att ny vård byggs upp.

Mödra- och förlossningsvården

Region Uppsala måste fortsatt stärka helhetssynen och kontinuiteten i vården under graviditet, förlossning och eftervård. Det behöver bl.a. göras genom att säkerställa en barnmorska per födsel. Idag är tillgången till vård ojämnt fördelad. En trygg graviditet och en positiv förlossningsupplevelse påverkar barnet och föräldrarna resten av livet. Det krävs ett samlat arbete för att minska förlossningskomplikationer. Vi vill därför göra särskilda satsningar för att denna vårdkedja följs upp, utvecklas enligt bästa tillgängliga kunskap, och säkras.

Idag erbjuds kvinnor som behöver uppsöka gynekolog ingen möjlighet att göra detta inom ramen för regionens primärvårdsverksamhet. Det finns ett utbyggt nätverk av mödravårdscentraler i länet dit kvinnor redan idag vänder sig för rutinkontroller och stöd angående sexuell och reproduktiv hälsa. Att knyta gynekologer till mödravårdscentralerna skulle förbättra möjligheten för kvinnor att få hjälp.

Miljöpartiet vill se en förlossningsvård som sätter den gravida och nyförlösta i centrum och som blir bättre på att lyssna på den gravida. Ett verktyg i det arbetet är hemförlossningar. Det finns många fördelar med att de gravida som vill och kan föda hemma på ett patientsäkert sätt, har möjlighet att göra det med stöd av en kvalificerad barnmorska. Samtidigt finns det nackdelar som behöver hanteras. Det är positivt att Region Uppsala utreder en patientsäker lösning. Med ökad valfrihet och fler möjligheter till individanpassad vård ska ingen behöva kämpa för att få hjälp. Det gäller även utsatta grupper, som personer med osäker juridisk status.

Miljöpartiet vill att:

- preventivmedel är avgiftsfria för unga upp till 26 års ålder
- Region Uppsala förbättrar tillgängligheten till gynekologer, minskar kötiden samt möjliggör gynekologkontakt via mödravårdscentraler
- Region Uppsala driver på för en utökning av specialistutbildningen till gynekolog för att på sikt minska bristen av dessa
- mödra- och förlossningsvården ska vara god och trygg oavsett patientens etnicitet, könsidentitet och sexuella läggning.

Barn och ungas hälsa - en livsviktig investering

Samhället har ansvar för att tillsammans med föräldrarna skapa förutsättningar för att barn och ungdomars hälsa och uppväxtvillkor ska vara goda. Tidiga och förebyggande insatser är en god investering, både för barnen och deras anhöriga och ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Att barn och unga har en god psykisk hälsa är väsentligt för alla aspekter av livet; skolprestationer, fritid, familje- och kompisrelationer och för den fysiska hälsan. Allt fler barn och unga känner sig stressade och oroliga. Orsakerna till den ökande ohälsan hos unga är komplexa och kräver också nya lösningar. Miljöpartiet vill att Region Uppsala ska arbeta tillsammans med länets kommuner och civilsamhället för att utveckla insatser som både förebygger ohälsa och innebär ett bra stöd till de barn och unga som behöver det. Det barn lär sig under skoltiden sätter trenden för rörelsemönster och främjar hälsosamma beteenden senare i livet. Därför är förebyggande arbete viktigt både idag och för framtiden. Miljöpartiet vill utöka, utveckla och stärka det förebyggande arbetet genom att använda goda exempel och stärka befintliga verksamheter inom Region Uppsala. Hälsoäventyret, Upplandsstiftelsen och Naturskolan är exempel på hållbara insatser för barn och ungas hälsa.

Miljöpartiet vill starta fler familjecentraler i Region Uppsala. Familjecentraler är ett viktigt förebyggande arbete där kommun och region samverkar kring barnfamiljen. Där erbjuds flera verksamheter under samma tak eller i nära samarbete, som öppen förskola, MVC, BVC och råd och stöd. Familjecentralen fyller en viktig utbildande och kunskapsfrämjande roll för föräldrar kopplat till hälso- och sjukvård.

Barnakuten på Akademiska sjukhuset är hårt belastad och underdimensionerad utifrån behovet. En stor andel av patienterna som söker vård här bedöms kunna få sitt vårdbehov tillgodosett inom primärvården. Då det finns få barnspecialister inom primärvården och ingen kvällsöppen mottagning för barn söker många till barnakuten istället. Miljöpartiet vill se över hur man kan öka andelen barnspecialister inom primärvården, samt skapa möjligheter att kunna träffa en barnspecialist på kvällstid utanför barnakuten.

Våren 2021 startade den samlade enheten Barn- och ungdomshälsan i Region Uppsala. Ambitionen är att göra det enklare för barn och unga som mår psykiskt dåligt att komma i kontakt med vården och snabbare få rätt stöd och behandling. Tidigare var resurserna bakom Barn- och ungdomshälsan uppdelade på tre olika verksamheter vilket bidrog till oordning och ineffektivitet på ett område där precis det motsatta behövs. Den nya Barn- och ungdomshälsan är en stor satsning för att göra första linjens verksamheter tydligare och effektivare med målet att barn och ungdomar ska få rätt hjälp i rätt tid för problem med psykisk ohälsa. Mottagningar kommer finnas runt om i länet, tillgängligheten är A och O för Barn- och ungdomshälsan. Därför kommer detta att utvärderas löpande så verksamheten når alla områden i länet.

För skolbarn är en väl utbyggd elevhälsa en bra grund, och denna ska samverka väl med Barn- och ungdomshälsan. Den övriga hälso- och sjukvården måste också utveckla kompetensen att se barn med psykisk ohälsa, med otrygga uppväxtvillkor eller som har utsatts för våld och övergrepp. När svårare former av psykisk ohälsa och sjukdom drabbar ett barn eller en ungdom måste Barn och ungdomspsykiatri (BUP) finnas där. Behovet av specialiserad personal inom BUP är stort och det är angeläget att öka tillgängligheten till vården för de barn och föräldrar som

är i behov av den. Särskilt viktigt är det att stöd, vård och behandling till barn och unga som utsatts för sexuella övergrepp, våld och andra traumatiska upplevelser förbättras.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala startar fler familjecentraler tillsammans med länets kommuner och stärker samarbetet mellan elevhälsan och barn- och ungdomshälsan samt övrig hälso- och sjukvård
- ungdomsmottagningar och barn- och ungdomshälsan i god samverkan erbjuder både psykosocialt stöd och stöd för sexuell och reproduktiv hälsa, med särskilt fokus på tillgänglighet i hela länet
- det ges ökade resurser till och ett större fokus på såväl förebyggande arbete som satsningar för att främja psykisk hälsa hos barn och ungdomar
- Region Uppsala prioriterar och fördjupar samarbetet inom Barnhus Uppsala län, för att förbättra hjälpen till våldsutsatta barn
- Region Uppsala ser över hur tillgängligheten till barnspecialister inom primärvården under en större del av dygnet kan öka.

Psykisk hälsa måste stärkas

Den psykiska ohälsan är en av vår tids stora folksjukdomar. Den uppdelning som traditionellt funnits i synen mellan somatisk respektive psykiatrisk vård har inte varit till gagn för patienten. Inte minst då många med psykisk sjukdom drabbas av fysisk sjukdom och vice versa. Enligt statistik vet vi att människor som tidigare behandlats med psykiatrisk vård får sämre somatisk vård än de människor som tidigare endast fått somatisk vård. Primärvården bör i högre utsträckning erbjuda vård och behandling för psykisk ohälsa. Idag är tillgången till vård och behandling vid psykisk ohälsa ojämlig i länet och många vårdcentraler har långa väntetider för att få träffa en psykolog och i vissa fall också kurator.

Behandling och terapi för psykisk ohälsa måste utgå från den enskilda personens behov. För att möjliggöra att alla får individuellt anpassad vård behöver även fristående aktörer finnas. Det är viktigt att Region Uppsala möjliggör för såväl mindre som större aktörer, och att höga krav på patientsäkerhet och resurseffektivitet ställs.

Tillgången till tidiga insatser behöver förstärkas inom hela vården, särskilt i primärvården. Rätt insatser tidigt minskar både lidande och framtida vårdbehov. Köerna inom framförallt barn- och ungdomspsykiatri måste kortas dramatiskt, så att alla - barn, föräldrar, syskon och anhöriga - får såväl vård som stöd och samhälleliga insatser tidigt. Barn och unga med neuropsykiatrisk diagnos har rätt till en god vård och egenvård, en fungerande skolgång och Region Uppsala ska säkerställa att alla inkluderas och har chans att nå sin fulla potential. Regionen ska tillsammans med kommunerna fördjupa samarbetet med elevhälsan, habilitering och andra enheter som är aktuella runt barnen.

För patienter med svårare psykiska besvär är sluten psykiatrisk vård ibland det bästa alternativet. Den psykiatriska vården är en hörnsten i Region Uppsalas hälso- och sjukvård, och patienter kan finnas här av många olika anledningar. Därför är det viktigt att psykiatri har en god samverkan med till exempel socialtjänst, primärvård och andra vårdgivare. Fler delar av vården, som

primärvården, måste vara delaktiga och kunna ansvara för psykiatrisk vård. Framförallt för patienter som i botten har ett stabilt sjukdomstillstånd.

De patienter som behöver komma till psykiatrin ska möta en välfungerande och modern psykiatrisk vård. Inom den psykiatriska vården förekommer ibland att patienter vårdas under tvång, som ett sista alternativ. Detta ställer väldigt höga krav på verksamheten och på personalen. Det är av yttersta vikt att den psykiatriska vården präglas av transparens, rättssäkerhet och att den vård som bedrivs här alltid följer med i den medicinska utvecklingen. Det ställer i sin tur höga krav på organisation och resurstilldelning från regionens sida. Tvångsvården, och tänkbara alternativ, kommer alltid fortsätta granskas så länge Miljöpartiet finns representerade i Region Uppsalas. Vi ska också fortsatt verka för att det finns rättspsykiatriska platser i hela länet.

Varje självmord är en enorm tragedi för den avlidne och de anhöriga men också för hela samhället. Att upptäcka, bryta isolering och ge människor möjlighet att prata om det som är svårt i livet kan förhindra att en individ begår självmord. Nollvisionen för suicid får aldrig vara endast en fluffig målsättning utan ska förverkligas här och nu. Region Uppsala ska vara Sverigeledande i suicidprevention. Den samordnare för suicidprevention som Miljöpartiet genomdrivit är en pusselbit. Det är viktigt att Region Uppsala löpande följer upp planer, strategier och arbetsmetoder för att säkerställa effektivitet.

I ett större perspektiv är det viktigt att fokusera på främjande insatser för psykisk hälsa, exempelvis genom elevhälsovården samt vårt övergripande folkhälsoarbete. När vård för psykisk ohälsa behövs ställs stora krav på hur den bedrivs. En personcentrerad vård där patienten känner sig delaktig i sin vård har visat sig öka följsamheten till behandling och ger därmed bättre resultat när det gäller psykisk ohälsa. Därför behöver det inom arbetet med psykisk ohälsa utvecklas fler arbetssätt där patienten ses som en viktig resurs i sin egen behandling. Fokuset ska ligga på öppna och tidiga vårdformer, det är dessa verksamheter som möter flest människor och som har störst chans att förebygga och förhindra att mer allvarliga hälsotillstånd uppstår. Satsningarna som genomförs för att bygga ut primärvården och första linjen kommer fortsätta styra utvecklingen i denna riktning, för att avlasta Akademiska sjukhuset och stärka den vård som finns nära patienten. På detta sätt skapas också en grogrund för nya lösningar på gamla problem, till exempel tillgänglighet till vården och mångfalden av behandlingsformer. Även elevhälsan är en viktig del och Miljöpartiet ser detta som en positiv och nödvändig utveckling. Det är också av stor vikt att, när det är lämpligt, involvera anhöriga i den psykiatriska vården.

Ett flertal kunniga intresseorganisationer och patientföreningar finns etablerade i Uppsala län och arbetar för ökat brukarinflytande. Miljöpartiet ser det som en naturlig del i utvecklingen av vården att samarbeta med organisationer som företrädar grupper som annars kan ha svårt att själva arbeta för en förändring och ökad förståelse för den enskildes och gruppens situation.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala förstärker och fördjupar samverkan med patient- och brukarföreningar för att stärka kvalitet, delaktighet och hälsa
- det finns en mångfald av psykologiska behandlingar inom Region Uppsala för att kunna erbjuda individanpassade lösningar med hög tillgänglighet och kort väntetid.

Tvångsåtgärder ska undvikas i högsta möjliga mån och följas upp noggrant samtidigt som patientavgifterna för LPT-vård tas bort

- Region Uppsala kraftsamlar för att korta köerna till utredning och behandling för barn- och ungas psykiska hälsa, med fokus på neuropsykiatriska diagnoser och trauma.

Könsidentitet, sexuell läggning och transvård

Medvetenhet och kunskap är viktigt inom alla Region Uppsalas verksamheter, men framför allt i hälso- och sjukvården där personalen ofta möter människor som befinner sig i utsatta situationer. Tillräcklig kunskap hos sjukvårdspersonal ska säkerställa ett icke normativt bemötande och behandlingssätt utifrån könsidentitet och sexuell läggning. Att bli bemött på ett öppet och fördomsfritt sätt är viktigt för alla individer och skapar goda ringar på vattnet för vården och i behandlingen. Särskilt viktigt är detta för människor som identifierar sig som icke-hetero eller icke-cis. I dessa möten blir detta en del av det personcentrerade förhållningssättet i vården. Trots att detta är något vi i Miljöpartiet ser som självklart är detta frågor som Region Uppsala ständigt måste fortsätta arbeta med.

Inom den transvård Region Uppsala bedriver, både för vuxna samt för barn och ungdomar, är dessa perspektiv särskilt viktiga. Tillgänglighet genom att transvården ges samma status som vårdgarantin, rätt kompetens finns i personalstyrkan samt ett genomgående fokus på delaktighet är särskilt viktiga områden att fokusera på inom transvården.

Miljöpartiet vill att:

- det inom Region Uppsala finns säker tillgång till specialiserad psykologisk behandling för människor som identifierar sig som icke-hetero eller icke-cis
- Region Uppsala förbättrar tillgång till hemtester för könssjukdomar så att alla oavsett sexuell läggning eller sexuella preferenser får tillgång till dem utan att göra avkall på integriteten
- Region Uppsala HBTQI-certiferar alla verksamheter, särskilt vad gäller dem som träffar patienter, medborgare, elever och kunder
- Region Uppsala stärker tillgången till testning för könssjukdomar specifikt bland transpersoner och män som har sex med män.

Beroendevård

Grunden för en god beroendevård ska vara evidens och beprövad erfarenhet precis som i övrig hälso- och sjukvård. Fokus ska vara att behandla den sjukdom som patienterna har, inte att moralisera eller skuldbelägga. Vi vet att vård för beroende är effektivare än straff och därför bör hälso- och sjukvårdens fokus ligga på vård av sjukdomen. Behandling ska erbjudas i hela länet. Personer med beroende har ofta komplexa vårdbehov och samsjuklighet med både annan psykiatrisk- och/eller somatisk sjukdom är vanligt. Vården för dessa personer behöver därför i möjligaste mån vara integrerad. Det innebär ett nära samarbete mellan socialtjänsten, psykiatri, beroendevården och somatisk hälso- och sjukvård. Sjukvården ska ha god och tillgänglig information och rutinmässigt ställa frågor om levnadsvanor och eventuella beroendeproblem.

Förebyggande arbete mot beroende ska lyftas upp genom att bland annat göra beroendemottagningar lättillgängliga för individer med dessa behov. Detta är särskilt viktigt för

individer som samhället har svårt att nå och ge stöd. Alkoholberoende är den vanligaste formen av vårdkrävande beroende. Det är särskilt viktigt att ha en väl utbyggd och lättillgänglig behandling för detta beroende. Alkoholrådgivning och öppenvårdsinsatser fyller en viktig funktion redan idag, och kommer att göra det även fortsättningsvis. Ingen ska stängas ute från vård och hjälp för sitt beroende, genom att villkor ställs för att vård ska ges. De som behöver hjälpen mest är trots allt de som, trots sin egen önskan, ger efter för sitt beroende.

För att färre ska dö i beroenderelaterade sjukdomar vill vi fortsätta att bygga ut det sprututbyte som Miljöpartiet tog initiativ till. Genom en mobil enhet vill vi tillgängliggöra sprututbytet i flera delar av länet. Syftet är i första hand att minska smittspridning, men även att skapa kontaktytor mot individer med beroendeproblem. Sprututbyte skapar kontaktytor med de som har svårast problematik, och möjliggör att ge dem bättre hjälp för somatiska problem, liksom motivationsstöd och behandling för att bli drogfria. En del individer har hanterat sin problematik utan att få kontakt med sjukvården, och då kan en sprutbytesmottagning vara den första kontakt som skapas för att ge annan hjälp mot beroendet.

Miljöpartiet vill att Region Uppsala ska utreda behovet av och möjligheten att starta provverksamhet med så kallade injektionsrum för drogberoende. Detta har redan funnits i flera decennier i ett antal olika storstäder i Europa och i Kanada, och det är visat att det tydligt minskar risken att dö av narkotikaöverdos, utan att det bidrar till ökad användning av narkotika. Det är viktigt att utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet på bästa sätt främja en god vård och ett gott bemötande för individer med drogberoende. Hepatit C är en mycket vanlig smitta bland individer som injicerar droger. Behandling är mycket kostsam, och därför har de patienter prioriterats för behandling som uppvisat leverfibros. Det finns dock starka skäl att ge behandling till samtliga individer som bär på smittan, för att förhindra smittspridning inom riskpopulationen. Miljöpartiet vill att samtliga patienter inom vår region med hepatit C får behandling.

Läkemedelsberoende är ett växande problem i hela landet. Läkemedelsberoende kan uppkomma vid användning av flera olika läkemedel, bland annat starka smärtstillande och ångestdämpande tabletter samt sömnmedel. Vården har ett stort ansvar för förskrivning av dessa läkemedel i enlighet med evidens, beprövad erfarenhet och etablerade riktlinjer samt för uppföljning av dessa patienter, för att minska risken för beroendeutveckling.

Miljöpartiet vill förbättra möjligheten att få effektiv behandling för spelberoende. Det är den första beroendediagnos som inte baseras på en kemisk substans. Det är ett beroende med ett stort mörkertal i samhället, och som riskerar skapa social misär. Självmodersrisken bland spelberoende personer är högre än bland människor med alkoholberoende, sannolikt på grund av de snabba och massiva ekonomiska problem detta beroende kan ge individen och hans familj. Det är av vikt att hälso- och sjukvården tillägnar sig och utvecklar behandlingsmetoder för spelberoende och tillgängliggör dessa för dem av länets invånare som behöver den hjälpen.

För att vården för beroende (oavsett drog) ska vara framgångsrik måste även anhöriga ges stöd. Utifrån ett hållbarhetsperspektiv behöver därför anhörigvården bli tillgänglig för fler. Många ungdomar med beroendeproblem har ingen att prata med och det är svårt för familjer att få hjälp. Miljöpartiet vill att Region Uppsala öppnar minst en tillgänglig mottagning för ungdomar med beroendeproblem. Mottagningen Mini Maria Stockholm tjänar här som en modell. Mottagningen ska ha ett nära samarbete med kommunerna.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala säkerställer en effektivare samordning av hälso- och sjukvårdens medicinska och psykologiska behandling med kommunernas psykosociala och arbetsrehabiliterande insatser inklusive stöd till anhöriga, utifrån nationella riktlinjer
- Region Uppsala ansöker om att få starta en provverksamhet med så kallade injektionsrum för drogberoende och att samtliga patienter med hepatit C inom Region Uppsala erbjuds behandling mot infektionen
- Region Uppsala förbättrar möjligheten för individer med spelberoende att få effektiv behandling
- Region Uppsala öppnar minst en mottagning för stöd till ungdomar med beroendeproblematik.

Tänderna är en del av kroppen

Tänderna är en del av kroppen. På nationell nivå arbetar Miljöpartiet för att sjukdomar i munhåla och tänder ska organiseras under sjukvården och räknas in i högkostnadsskyddet. För bästa tandhälsa ska vården utformas utifrån var och ens behov. Det är viktigt att alla har tillgång till tandvård i lika god utsträckning och att den förebyggande verksamheten fungerar bra. Miljöpartiet vill fortsätta utvecklingen av frisktandvården. Genom att fortsätta de regelbundna undersökningarna genom hela livet får människor en bättre tandhälsa. Skillnaderna i tandhälsa ska minska genom förebyggande insatser i socioekonomiskt utsatta områden och med uppsökande tandvård för äldre.

En god tandhälsa med hälsofrämjande vanor är en viktig grund för ett friskt liv på lång sikt och ungas tandhälsa behöver därför prioriteras. Uppsala län har idag landets bästa tandhälsa hos unga. Samtidigt riskerar det sänkta tandvårdsstödet som infördes 2025 att försämra tandhälsa för unga vuxna. Särskilt utsatta blir personer med behov av fleråriga reglerande behandlingar, som ofta sträcker sig förbi åldern då det heltäckande bidraget gäller. Livskvaliteten för äldre påverkas ofta av tandhälsan. Region Uppsala måste arbeta aktivt så att fler äldre med hemvård och på särskilda boenden ges uppsökande tandvård.

Miljöpartiet vill att:

- utvecklingen av uppsökande tandvård för äldre ska fortsätta och att samarbetet med länets kommuner kring äldres munhälsa utvecklas
- Region Uppsala ska stärka tillgången till praktik- och utbildningsplatser för tandhygienister
- Region Uppsala utreder hur patienter som remitteras av sin tandläkare för långvarig smärta kan ges vård via sjukvårdstaxa
- Region Uppsala inför subventionerad tandvård för alla upp till 25 år och över 80 år.

Vård till asylsökande

Miljöpartiet vill att såväl asylsökande som människor som lever som tillståndslösa (även kallade papperslösa) ska ha samma rätt till hälso- och sjukvård som folkbokförda i Uppsala län. Det är ett tydligt budskap grundat i uppfattningen att allas rätt till vård efter behov är centralt. Ett humanitärt samhälle kan inte tillåta att asylsökande och människor som lever tillståndslöst riskerar sin hälsa på grund av den för individen rådande situation. Det blir också tydligt för vårdprofessionerna som inte behöver göra olika gränsdragningar beroende på vem som söker vård utan kan behandla

alla lika. Med utökade rättigheter till vård för asylsökande och tillståndslösa har vårdpersonal faktiska förutsättningar att vårda utifrån de etiska principer som de är ålagda att göra.

Miljöpartiet vill att:

- att såväl asylsökande som människor som lever tillståndslöst får samma rätt till hälso- och sjukvård som folkbokförda i Uppsala län.

Mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat förtryck och våld

Mäns våld mot kvinnor och barn omfattar fysiskt, psykiskt och sexuellt våld och är sammankopplat med samhällets maktstrukturer. Allt våld i nära relationer begränsar människors liv och leder till såväl fysiskt som psykiskt lidande. Vården har en särskild roll i att kunna upptäcka tecken på våld. Alla medarbetare ska veta hur de kan och bör agera så ingen patient lämnar vården utan att ha erbjudits hjälp.

Region Uppsalas strategiska arbete mot hedersrelaterat förtryck och våld måste även fortsatt prioriteras. Samtliga yrkesgrupper som kommer i kontakt med patienter, elever, kunder, besökare eller medborgare ska ha tillräcklig kompetens. Särskilt viktigt är det för flickor och kvinnor som utsatts för könsstympning. De har en självklar rätt till en god vård och ett bra bemötande. Framförallt behöver rehabilitering, stöd och psykologisk behandling utvecklas och stärkas, liksom stöd för att möjliggöra rättsprocesser eftersom stympningen är olaglig oavsett i vilket land den utförs. Flickorna och kvinnorna ska kunna känna tillit till vården och känna sig respekterade.

För att möta såväl våld i nära relationer som hedersrelaterat förtryck och våld är samverkan mellan Region Uppsala, statliga myndigheter, länets kommuner och civilsamhället centralt. Region Uppsala ska vara drivande i arbetet för att förstärka, fördjupa och prioritera den samverkan. Det måste finnas färdiga planer för samverkan, oavsett vilken del av Region Uppsala det är som kommer i kontakt med en drabbad person. Personer i prostitution ska erbjudas kvalificerad vård samt god hjälp och stöd av personal med specialistkompetens.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala säkerställer att alla medarbetare vet hur de ska agera vid tecken på våld i nära relationer eller hedersrelaterat förtryck och våld
- rehabilitering, stöd och psykologisk behandling för flickor och kvinnor som utsatts för könsstympning utvecklas och stärks
- Region Uppsala samarbetar med NCK (Nationellt centrum för kvinnofrid) för fortbildning av vårdpersonal både för bemötande och vård samt för intern fortbildning för att stärka bemötandet av våldsutsatta personer.

Medarbetarna - regionens viktigaste resurs

Region Uppsala är en stor arbetsgivare med fler än 11 500 medarbetare, varav de flesta arbetar inom hälso- och sjukvården. Medarbetarna är regionens viktigaste resurs och det är avgörande att regionen är en attraktiv arbetsgivare, både för den nyutexaminerade som den erfarna medarbetaren. Det är viktigt att personalen är delaktig i organisationsförändringar och känner att de kan påverka sin arbetssituation. För att regionen ska kunna vara en attraktiv arbetsgivare och behålla och rekrytera kompetent personal är arbetsmiljön en avgörande framtidsfråga.

Region Uppsala ska främja medarbetarnas möjligheter till inflytande och påverkan. Det ska vara enkelt för medarbetare att kunna påverka och bidra med idéer om förändrade arbetssätt, innovativa tjänster eller produkter såväl inom den egna verksamheten som inom hela organisationen. Arbetsmiljöfrågorna ska ha hög prioritet och varje verksamhet ska ha genomtänkta arbetsmiljöplaner med fokus på främjande och förebyggande insatser. Medarbetarens rätt till fritid ska respekteras genom en väl genomtänkt personalpolitik. Miljöpartiet är mycket positiva till att lyfta alla medarbetare inom regionens hälso- och sjukvård och vill att man utvecklar olika modeller inom begreppen "Rätt använd kompetens", som innebär olika former av arbetsväxling.

Miljöpartiet anser att dagens höga personalomsättning av framför allt sjuksköterskor behöver minska. Idag leder det till både en försämrad arbetsmiljö och till att vårdplatser hålls stängda, vilket är ett hot mot en säker vård. Hög arbetsbelastning leder till stress och att återhämtningen blir dålig. Region Uppsalas arbete med hälsosamma arbetstider har varit viktigt och måste fortsätta. Miljöpartiet ser positivt på det arbetet och på att tillsammans ta ansvar för att medarbetarna får tillräcklig återhämtning. Rätten till heltid måste säkras och grunden ska vara tillsvidareanställningar så att alla medarbetare har möjlighet att leva på sin lön. 40-timmarsveckan är ingen naturlag. Med kortare arbetstid är det lättare att skapa en hälsosam balans mellan arbete och fritid. Region Uppsala ska gå före i utvecklandet av framtidens arbetsmarknad, där livskvalitet och individuella lösningar står i fokus. Det ger medarbetarna bättre hälsa, stärkt närvaro i arbetet och bättre tid med familjen.

Vården behöver en bredd av kompetenser. Det behövs fler yrkeskategorier som kan avlasta framförallt undersköterskor och sjuksköterskor. Sådana tjänster underlättar dessutom för människor att få en anställning och komma in på arbetsmarknaden samtidigt som de får möjlighet till kompetens- och yrkesutveckling. Region Uppsala behöver utveckla möjligheterna till karriärvägar för att öka attraktiviteten i att arbeta kvar i eller komma tillbaka till organisationen. Region Uppsala står precis som resten av landet inför stora behov av att attrahera fler kunniga medarbetare. En nyckelgrupp är de personer som har kommit till Sverige och har en utländsk vårdutbildning. För personer som har flyttat från ett annat EU-land finns det idag bra system för att kunna introducera medarbetarna i svensk hälso- och sjukvård. Detsamma gäller dessvärre inte för personer med vårdutbildning från andra länder. Miljöpartiet menar att Region Uppsala behöver ta ett större ansvar för att möjliggöra för dem med utländsk kompetens att snabbare bli en del av hälso- och sjukvården.

Region Uppsalas ledare och chefer är centrala för att skapa en god arbetsmiljö och stimulera omställning. Chefer ska ha en inkluderande syn på sitt ledarskap och kompetensutveckling. För det behöver Region Uppsala säkerställa att alla chefer och ledare har ett tillräckligt stöd och goda förutsättningar.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala tar ett samhällsansvar för att anställa en bredd av kompetenser, oavsett personernas förutsättningar. Sådana anställningar ska även inkluderas i regionens upphandlingar
- Region Uppsala intensifierar arbetet med att utveckla kringresurserna i vården för att avlasta vårdutbildad personal och möjliggöra att de har mer tid för patienter

- Region Uppsala kraftsamlar kring arbetsmiljön för alla medarbetare - arbetsmiljön ska prioriteras i samtliga regionala budgetar så att Region Uppsala blir länets mest attraktiva arbetsgivare
- Region Uppsala förbättrar möjligheterna för utlandsutbildade läkare, både internt med utbildnings- och praktikplatser samt externt med stärkt samverkan med relevanta myndigheter och utbildningsaktörer för att underlätta validering, kompletteringsutbildning och etablering i vården.

Bra mat är en del av vården

Mat som smakar gott och innehåller den näring och energi som vi behöver, ger god hälsa och livskvalitet. Upplevelsen av maten har stor betydelse både för aptiten och för ett snabbt tillfrisknande. Maten ska dofta gott, se god ut, smaka gott och serveras på ett inbjudande sätt.

Goda matvanor är en mycket viktig del i det hälsofrämjande arbetet och Region Uppsala ska i sin egen verksamhet och inom sitt samverkansuppdrag gentemot andra aktörer i länet främja detta. Region Uppsala ska arbeta hälsofrämjande med mat och kostmönster som förebygger ohälsa inom regionala verksamheter. Ohälsosamma matvanor är en av de största riskfaktorerna för ohälsa och för tidig död i Sverige, av de tio främsta riskfaktorerna är hälften relaterade till livsstil, som matvanor och fysisk aktivitet.

Det är självklart att maten som serveras på regionens sjukhus ska bidra till våra inlagda patienters tillfrisknande. Miljöpartiet har länge arbetat för att Akademiska sjukhuset ska få ett eget tillagningskök - ett kök som snart är på plats. God och näringsrik mat av hög kvalitet är en viktig del av hälso- och sjukvården och det finns starka kopplingar mellan mat och immunförsvar. En del av Region Uppsalas patienter lider av undernäring. Det kan bero på att de är undernärda när de kommer in till sjukhuset eller tappat matlusten beroende på den behandling de går igenom. Miljöpartiet vill att Region Uppsala arbetar med att skapa måltidsglädje för patienterna och att medarbetarna ska få relevant utbildning för detta. Vi vill att Region Uppsala ska arbeta tillsammans med kommunerna för att upptäcka, förebygga och åtgärda problem med undernäring hos äldre samt prioritera utbildningar och kunskapsstöd till personal.

Miljöpartiet vill att den av Region Uppsala serverade maten ska vara klimatsmart med ekologiska och huvudsakligen närproducerade råvaror. En högre andel vegetabilier bör eftersträvas i den mat som serveras i Region Uppsalas regi. Det gör maten klimatsmart, mer hälsosam och kostnadseffektiv. Vi vill också att Region Uppsala tar initiativ till att minska matsvinnet, vilket är ett stort problem.

All mat som köps in till Regionen ska följa de höga produktionskrav som ställs i Sverige. Detta är speciellt viktigt när det gäller exempelvis djurskyddskraven i upphandlingen av kött och mejeriprodukter. Vi vill öka andelen ekologiska och rättvisemärkta produkter. På sikt vill vi att 100 procent av maten som Region Uppsala serverar ska vara ekologisk. Miljöpartiet vill också se en ökad lokal upphandling för att minska transportbehovet, förbättra villkoren för närproducerade livsmedel och stärka regionens krisberedskap.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala säkerställer en positiv måltidsupplevelse, med mat av hög kvalitet, tillagad med ekologiska och huvudsakligen närproducerade livsmedel. Både Akademiska sjukhuset och Lasarettet i Enköping ska ha egna tillagningskök
- av Region Uppsalas inköp ska minst 80 procent vara ekologiska samt till 50 procent vara socialt hållbara/etiskt märkta
- Region Uppsala arbetar systematiskt med att förebygga och åtgärda problem med undernäring hos äldre
- Region Uppsala arbetar aktivt med att minska matsvinnet.

Utveckling i fokus

Kvalitet och patientsäkerhet

Alla patienter ska vara trygga i att vården håller en hög kvalitet, ingen ska behöva fundera på om det går att lita på vårdkvaliteten inom Region Uppsala. Centralt är att vården ständigt arbetar med att förbättra och utveckla kvaliteten och säkerheten i de insatser som ges. För att det ska vara möjligt behöver det finnas vissa förutsättningar, exempelvis; ledare som prioriterar detta, medarbetare som får möjlighet att delta i utveckling av sitt arbete och system som underlättar uppföljning. Individer med goda idéer ska uppmuntras att förverkliga detta. Kvalitetsbrister kan få stora konsekvenser för patienterna.

För att kvalitet och patientsäkerhet ska premieras är det viktigt att all vård följs upp. Om man inte vet hur utfallet av vården faktiskt ser ut är det svårt att göra förbättringar. Miljöpartiet anser att förtroendevalda har ett ansvar gentemot medborgarna att säkerställa att den vård som ges är så säker som möjligt. Förtroendevalda har även ett ansvar för att medborgarnas resurser används på ett effektivt sätt. Därför är det extra viktigt med uppföljning inom ramen för vårdval och avtal.

Ytterligare en aspekt av detta är patientens valfrihet. Om man som medborgare förväntas välja vårdgivare själv måste man också få tillräckligt med information för att kunna göra det valet.

Det finns idag en stor mängd data om sjukvårdens kvalitet, men den kommer från många olika källor och är sällan lättillgänglig för patienter. Miljöpartiet vill därför öka transparensen genom att utvalda kvalitetsindikatorer inom vården publiceras offentligt så att alla kan ta del av dessa. Det skulle vara till gagn för både medborgare, verksamheter som vill utvecklas, forskare som vill använda sig av data i sin forskning och de politiker som är ansvariga för att följa upp dessa.

Utbildning

Antalet BT-platser och ST-platser bör utökas inom Region Uppsala för att bättre tillgodose regionens kompetensförsörjning av läkare. Miljöpartiet vill att Region Uppsala ska ha en strategi för ST-platser så att de dimensioneras utifrån omställningen till en nära vård. Det nya systemet med BT-platser för läkare behöver dimensioneras för framtida kompetensförsörjning. Kliniskt utvecklingsår (KUÅ) är ett välkommet och välbehövligt år för nyutbildade sjuksköterskor. Det möjliggör en komplettering av studietidens färdigheter för att kunna arbeta självständigt och ger bättre möjlighet att locka nyutexaminerade sjuksköterskor till mindre attraktiva discipliner. Specialistutbildning för sjuksköterskor bör generellt ske med lön från arbetsgivaren, likt ST för

läkare. En specialistutbildning för sjuksköterskor i anställningsform ger även möjlighet att varva fortbildning med kliniskt arbete. Miljöpartiet vill ta fram ett program för nya sjuksköterskor och specialistsjuksköterskor inom bristspecialiteter för att förebygga framtida bristområden.

Forskning och utveckling

All forskning kan inte med lätthet omsättas i något som genererar vinst. Därför är det väsentligt att viss forskning finansieras via skattemedel av regionen. Denna forskning bör vara patientnära, fokusera på effektivare arbetssätt och kunna implementeras i klinisk hälso- och sjukvård inom de närmaste åren efter genomförda studier. För att stärka primärvården och samarbetet med Uppsala universitet har vi genomdrivit att Region Uppsala startat ett akademiskt primärvårdscentrum med uppgift att säkerställa forskning, utveckling och utbildning. Centrumet ska stimulera akademisk fördjupning för såväl medarbetare som forskare på olika nivåer inom primärvården med inriktning mot kunskapsstyrning. Det innebär att utveckla, samordna och sprida användning av evidensbaserad praktik, i syfte att förbättra vården för patienterna. Detta ska vara en naturlig del i utvecklingen av mötet mellan vårdpersonal och patient samt uppmuntra till kompetensutveckling i form av fortsatta akademiska studier och nya utvecklingsprojekt. Den forskning som Region Uppsala medverkar i, framförallt forskning inom life-science, ska också bidra till utvecklande av djurfria metoder inom forskning.

Samarbetet mellan Region Uppsala och länets kommuner är viktigt och bör stärkas inom området forskning, utveckling och utvärdering. Det är viktigt att verksamheterna inom Region Uppsala på ett effektivt sätt får tillgång till vetenskapligt grundade resultat, som ska vara en hörnsten i att utveckla hälso- och sjukvården. Miljöpartiet vill se ett starkt fokus på utvärdering av hälso- och sjukvården, ett arbete som går hand i hand med forskningen och som bör ske systematiskt. Privat, offentlig och till viss del idéburen sektor kan komplettera varandra i detta. Miljöpartiet vill att Region Uppsala ska samverka med omkringliggande regioner inom forsknings- och utvecklingsfrågor. Region Uppsalas FoU-enheter (forskning och utveckling) ska stödja verksamheterna i utvecklingsarbetet. Miljöpartiet vill att alla medarbetare som vill förkovra sig inom forskning ska uppmuntras att göra det. Vi lever i en föränderlig värld, där ny forskning och nya idéer kan underlätta och effektivisera vården. Det finns ett stort behov av många olika professioner med forskarutbildning på ett universitetssjukhus som Akademiska sjukhuset. Det stärker sambandet mellan den akademiska och den kliniska verksamheten, liksom regionens varumärke och även vår attraktivitet som arbetsgivare. Region Uppsala bör inrätta särskilda tjänster för disputerade inom olika professioner, som kombinerar patientnära forskning med klinisk verksamhet. Det bör dessutom inrättas särskilda karriärtjänster för forskande medarbetare inom dessa vårdprofessioner, för etablering och konsolidering av forskarutbildningen. Detta kan röra sig om postdoktor- och forskarassistentanställningar.

Dagens sjukvård är gårdagens forskning och dagens forskning är morgondagens standardbehandlingar inom hälso- och sjukvården. Tekniska lösningar och administrativa processer behöver förbättras och effektiviseras för att sänka trösklarna för forskning på hälso- och vårddata och bidra till att utveckla och höja kvaliteten på forskningen till nytta för patienter och hälso-/sjukvården, samtidigt som patienternas integritet värnas.

Sverige har också en målsättning om att vara ett föregångsland när det gäller att införa individanpassad diagnostik och behandling i hälso- och sjukvården. Detta är ett viktigt område för att kunna behandla rätt patient vid rätt tillfälle, med rätt behandling och med rätt uppföljning.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala stärker patienters tillgång till kunskap om vårdgivare i länet, framför allt vad gäller skillnader i kvalitet och ägarförhållanden
- Region Uppsala prioriterar patientsäkerhetsarbetet - alla patienter ska kunna vara trygga med den vård som ges
- Region Uppsala utökar antalet BT- och ST-platser, utbildningsplatserna ska dimensioneras efter omställningen till en nära vård. Kliniskt utvecklingsår och specialistutbildning för sjuksköterskor ska utvecklas tillsammans med Vårdförbundet
- Region Uppsala prioriterar utvecklingen av akademiskt primärvårdscentrum för att stärka utbildning, forskning och utveckling inom primärvården.

Region Uppsala, en del av Sverige, EU och världen

Länsöverskridande samarbete

Miljöpartiet har en positiv inställning till regionalisering i betydelsen att beslutsbefogenheter överförs från statliga organ till regionernas folkvalda då Miljöpartiet vill att beslut ska fattas så nära medborgarna som möjligt. Behovet av samverkan mellan regioner växer, bland annat för att alla ska ha lika tillgång till specialistvård. Samverkan mellan regioner är även viktig för att få ett sammanhängande och funktionellt kollektivtrafiknät. Förutom att det förbättrar möjligheterna till arbetspendling och är en förutsättning för att utveckla landsbygden, är det också viktigt för att uppnå de uppsatta klimatmålen.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala verkar för en ökad samverkan med omgivande regioner inom exempelvis högspecialiserad vård och kollektivtrafik.

Internationellt samarbete

I Region Uppsalas internationella samarbete ska respekt för mänskliga rättigheter och miljöfrågor särskilt lyftas fram. Samarbete ska ske med såväl fattiga som rika delar av världen. Internationella kontakter blir allt fler och får allt större betydelse för samhällsutvecklingen. Erfarenhetsutbyte med andra europeiska regioner ger nya idéer och insikter som tillför ökad kunskap och inspiration till Region Uppsalas utvecklingsarbete. Omvärldskontakter spelar därför en viktig roll i utvecklingsarbetet för en stor och kunskapsintensiv organisation som Region Uppsala. Arbetet bedrivs främst genom politisk påverkan och genom arbete i olika internationella och regionala nätverk. Överbliven utrustning bör när det passar doneras, till exempel till vården i Ukraina. Detta kan gärna ske i samarbete med civilsamhället.

Miljöpartiet vill att:

- Region Uppsala i sitt internationella samarbete lyfter fram mänskliga rättigheter och miljöfrågor

- Region Uppsala ska vara en aktör inom internationell sjukvård genom att möjliggöra för mottagande av patienter från krig, konflikter och katastrofer.